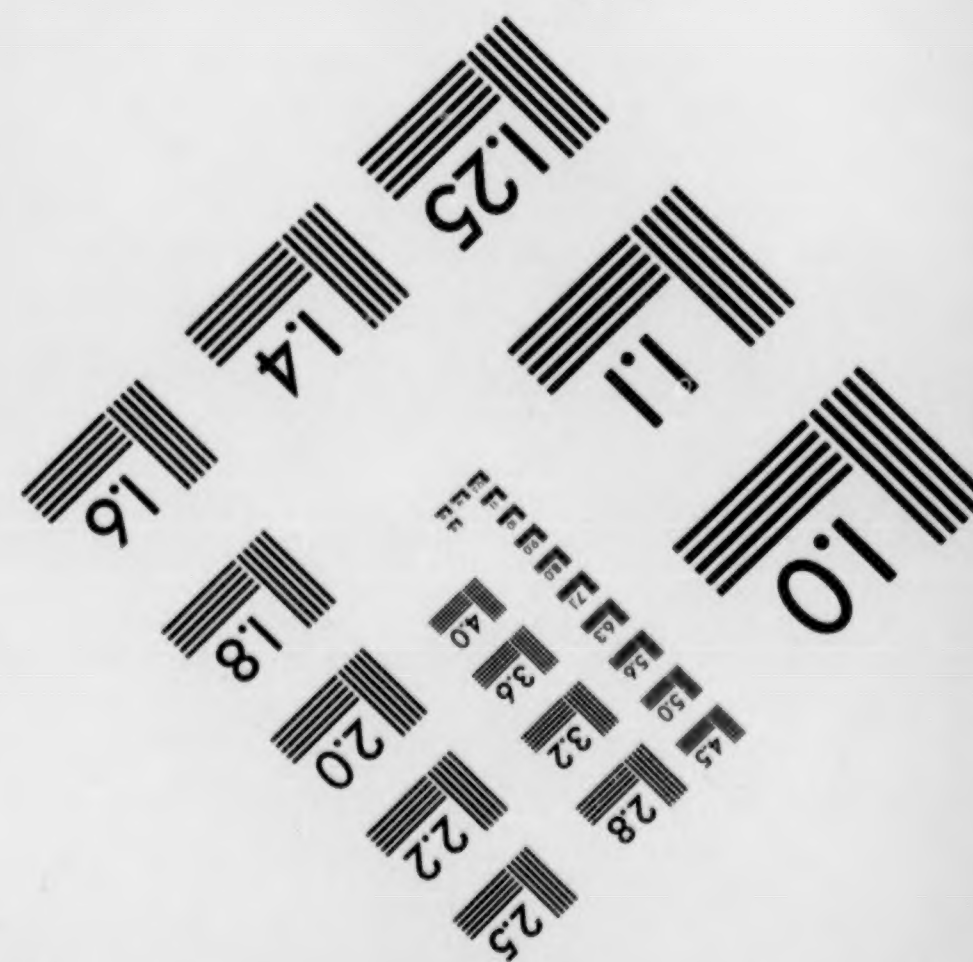
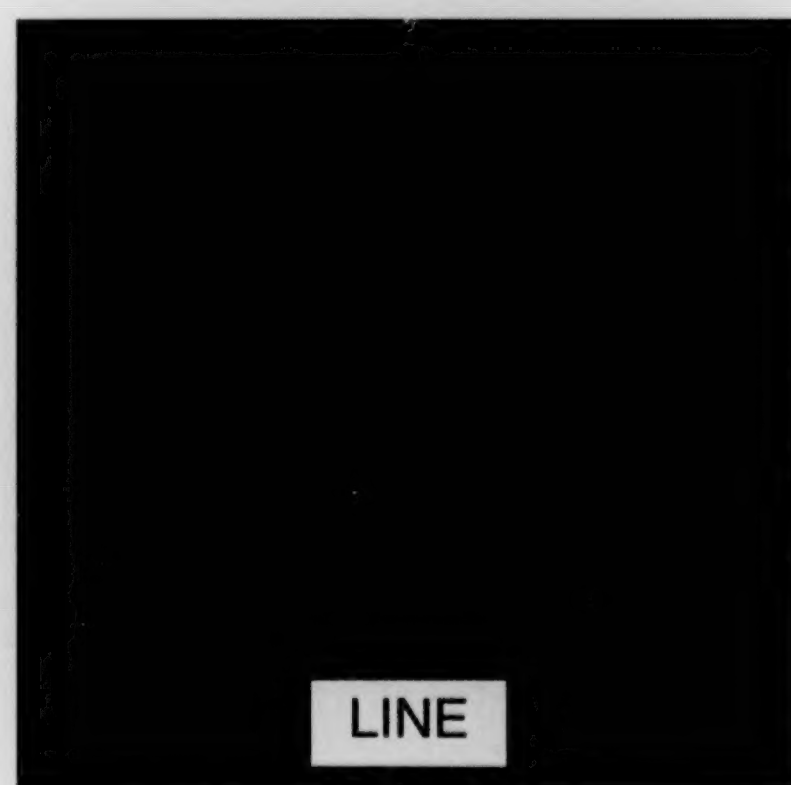
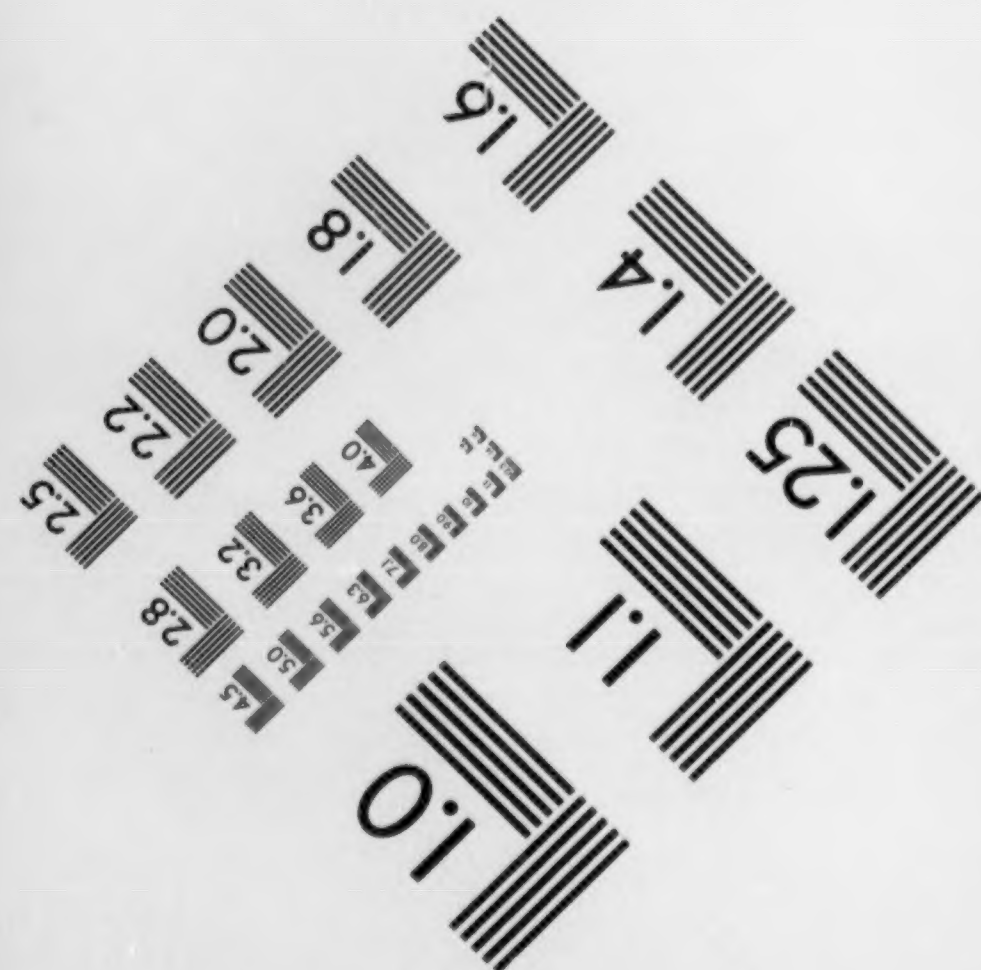
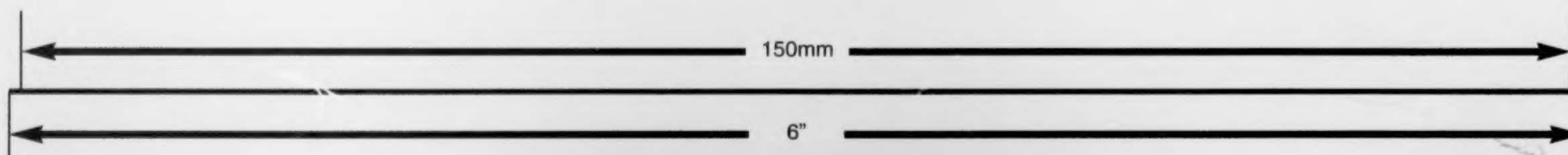
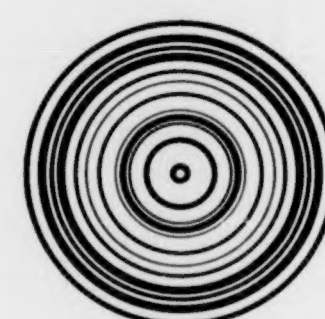
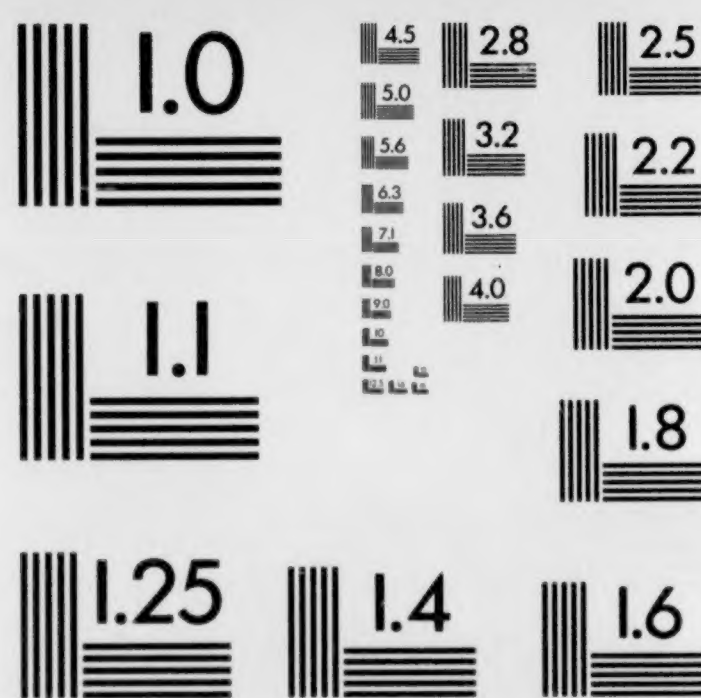
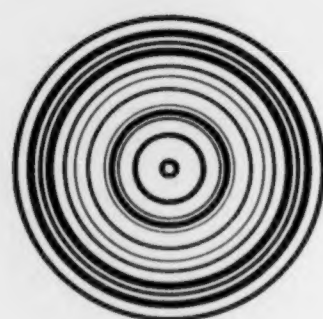
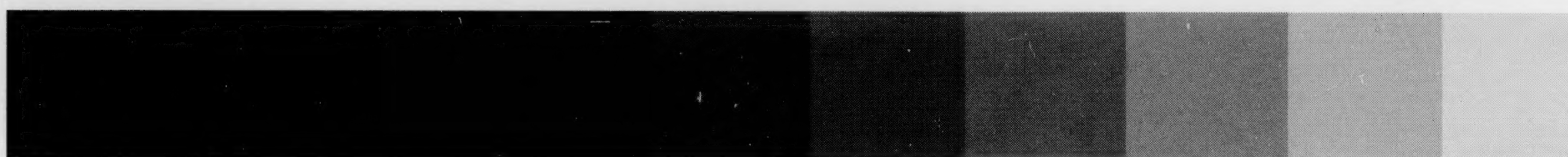
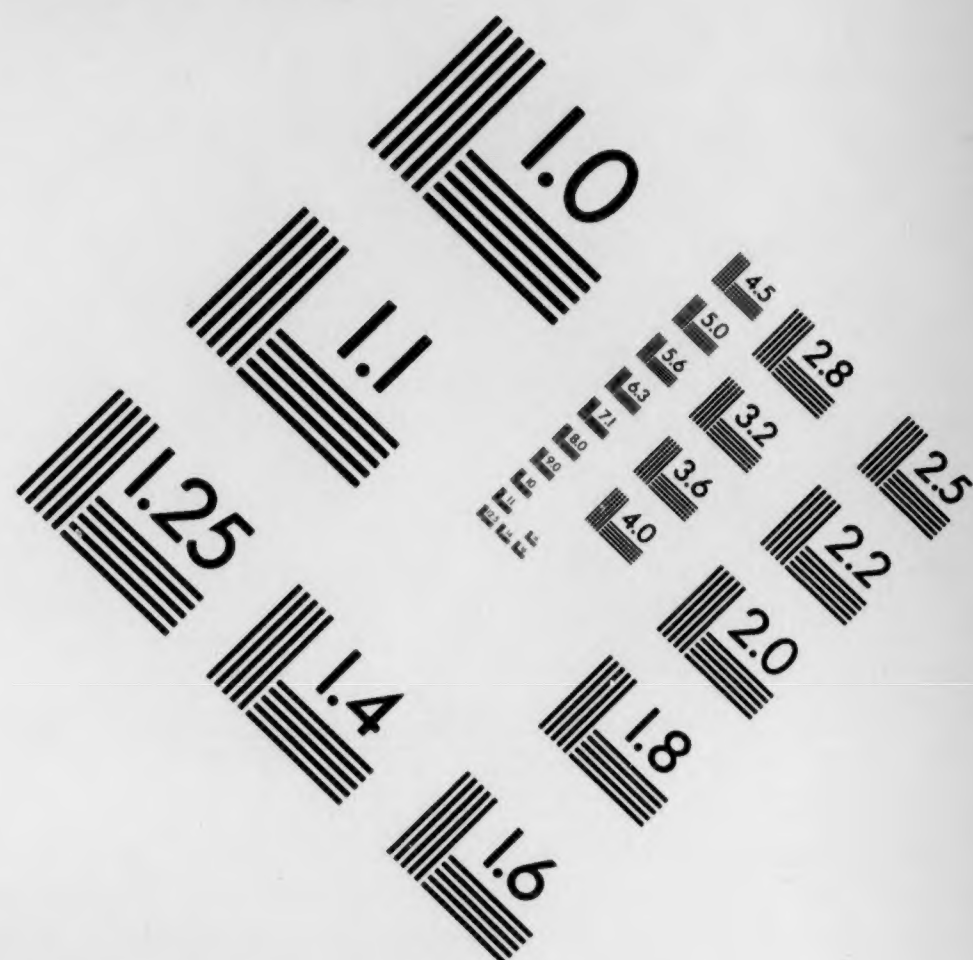
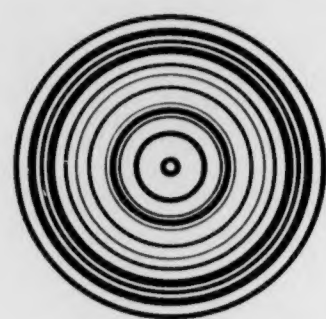
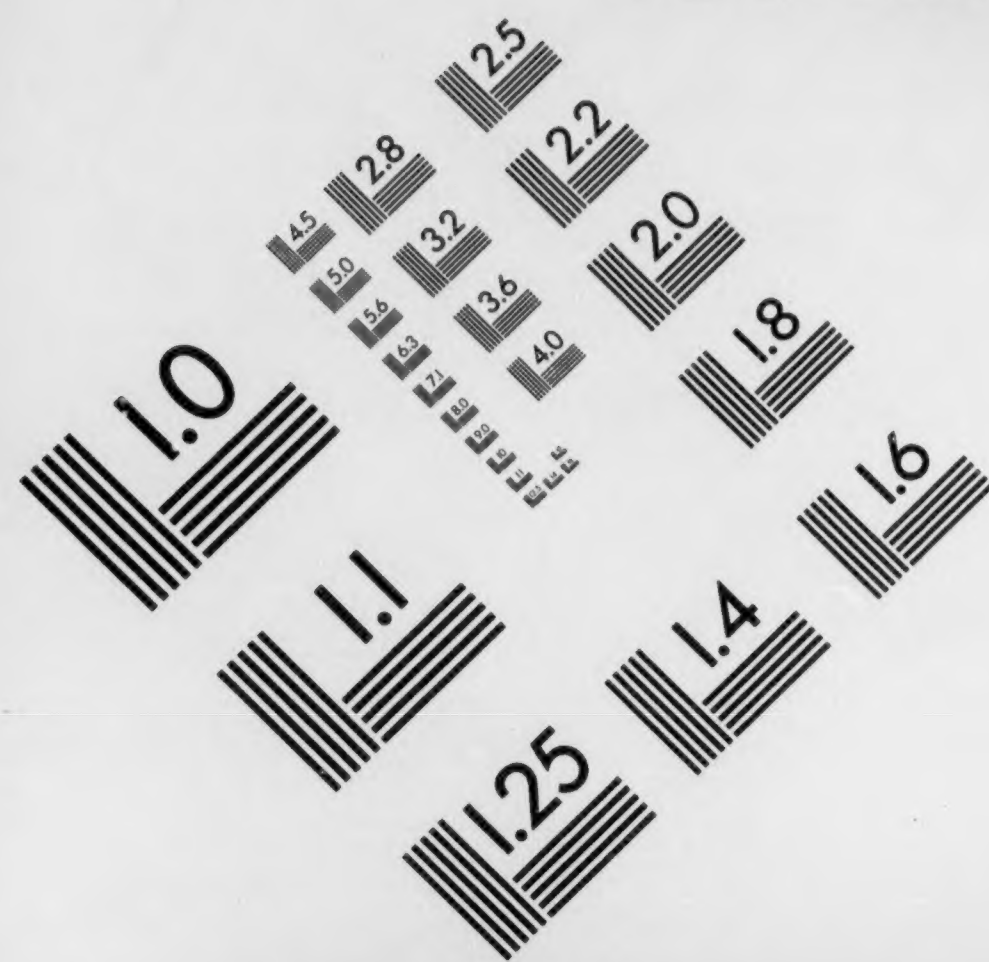

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.

It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.

Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

THE
Globe
PUBLISHED
BY
THE
Globe
PUBLISHING
CO.
NEW YORK

Microfilmed 2005
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2005-1898.1

**Mayzel, Hayman, 1866-
1935.**

**[Zayn vaybs man : a
komishe opereta].**

[Varsha : Kultur, 1912].

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2005- 1898.1

Mayzel, Hayman, 1866-1935

[Zayn vaybs man : a komishe opereta / fun H. Mayzel].

[Varsha : Kultur, 1912].

74 p. ; 23 cm.

YIVO copy title page missing. Source of information: Zilbertsweig, v. 2,
p.1296. Queued for microfilming.

1. Yiddish drama.--lcsh
I. Poland-Warsaw

ID : NXYH02-B2640 CC: 9114 DCF: [HBR]
CALL #: /83765

Reduction ratio X 10.0

ערשטער אקט.

(אנ'ארימער צימער ביי עורואל'ין אין הייז. דעכטס א טיש מיט שטובלעך, לינקס א קאסטען, אין דער הונטער-גונד א בעט מיט א פארהאנג, אויפ'ן טיש ליגט א גראבער סידור, צוויי ליכטער מיט ליכט, סידורקלוד, אויף דער וואנד א וויינער, א האנדמוק, אויף דער ביהנע וועט חיה-איטע לעזט א שטיש חובש. הייבט זיך אויף בעהט צו צום סענסטער קוקט ארויס).

חיה-איטע: דאכט זיך אז מען וועט שוין שטערן אין הימל, אייב אזוי מען מען שוין אנצונדען ליכט, (נעהמט ליכט צונדט און בענט אונז מיט דעם דעכטער וואנד און שיק אונז א ברכה און הצלחה אויף דעם גאנצען לאנד. אויף מיר און אויף מייןע קינדער און אלע גומע פריינד און כל ישראל אמן סלה. (אויפטויט ראש) א גומע וואך (ראש שווינגט) וואס-זשע ברומו מייב געווארען? גענוג און דאס אז דו היילסט נישט זאגען קיין נאט פון אברהם מענסטו דאך לכל הפחות ענטפערן אז מען זאגט דיר א גומע וואך.

דאזא: אוי מאמע לאז מיר צורוח, דערנעה מיר נישט צום איברי-גען מיין לעבען, דו צינדסט אן פאר א פייער א ליכטער ווערט ביי דיר א גומע וואך, און ביי מיר קען נישט דער חורש און נישט דאס גאנצע לעבען ווערען כאטש א ביסעלע גוט א ביסעלע ליכט-מינער ווען איך זאל אפילו אנצונדען אלע לעכט פון דער גאנצער וועלט.

חיה-איטע: וואס איז שוין ווידער דאנען מייןע! שוין ווידער געהאט מיט איהם צו טהון הא?

דאזא: אז דו וויסט פאר וואס-זשע פרענסטו

חיה-איטע: אבער עס מוז דאך געמען אנ'עק

59788/8

ראָזא: יא, יא, עס וועט געהען אנ'עק. איך וועל מיך אין וואסער אריין ווארפען וועט נעמען אנ'עק צו מינע צרות צו מינע וועהמאנען און צו מיין ביטער הערץ, איך זאג דיר אינאנאל פאר אלע מאל מאמע, איבער מיט איהם לענגער צו לעבען און מיר פועל לעבער דער טוירט.

חיה-אימט: וואס-זשע, און נון יאהר ארום האסטו חרטה אויפ'ן שידוך? אצינד ווען עס איז שוין דא צוויי קינדער, אצינד ווילסטו געהן מאכען לייטשען געלעכטער! וואס-זשע ווילסטו, לאמיר הערען? גמין זיך? אוי, איך וויל דיר נישט שעלטען אויף דער פולע וואך. אבער וויסער וואלט איך דיר געזאגט אז עס טעג אויף דיר קומען חמס'ס מבלה, זאג נאר איך בעט דיר, ווי ביימי פריהער געווען?

ראָזא (אויפגעצויגט): מאמע, מאמע! איך בעט דיר געה דיר מיט גוי-טען אוועק פון מיר, זאלן מיר נישט מינע ווינדען. ווי איך בין פריהער געווען פרעגט זי, אוי, אוי, דאס הערץ האט פלאצערן פון וועהמאנען. ווי האט פערנעסען אז פון דעם ערשטען אויגענבלוק ווי איך האב נאר דערוועהן האב איך זיך ביי איהר געבעטען ווי ביי א גולן: מאמעניו, איך וויל נישט דעם שידוך. מאמעניו, שנייד מיר נישט איבער מיין האלד, נו האט מיר עפוס געהאלפן מיין בעטען? האסטו מיר אינגערעם אז איך וועל צו איהם געוואוינט ווערען וועל איך איהם לעב קריגען, און איך וויסטער פינצטערער נאר, איך האב זיך געלאזט איינערדען, און אזוי פלאג איך מיך שוין נון יאהר אין וועל-לען יעדער טאג יעדער אויגענבלוק איז געווען א יום-כפור פאר מיר און אצינד ווען דער חלף ליגט מיר שוין אויפ'ן האלד, אצינד פרעגט זי מיך ווי איך בין פריהער געווען. (וויינט ביטער).

חיה-אימט: זאג מיר נאר, איך בעט דיר, וואס פאר א קרענק פעהלט דיר ביי איהם? וואס-זשע, ער קריכט דיר אפער וועניג דורך די נעגל, נאר זאג דאס אז ער איז אנדויסער שטיק באהאן, ווען ערוואלט געהאט א ביסעל מעהר שכל וואלט ער שוין פון לאנג ריין מרפה פארצוף נישט בעדארפט אנקוקען!

ראָזא (שטויכלעט ביטער): אוי, הלא וואלט ער עס געטהאן, הלא וואלט ער מיר לעבער געגעבען מיט א מעסער אין הערצען אריין וואלט מיר אסך לעבער געווען ווי זינע א בליק אויף מיר.

חיה-אימט: אזוי... עס... עס... האסטו געווען שטאם טאם טוהט זיך, א קלייניקייט, ביי לייטען ווען מירדען עלטערע, און שענערע פון דיר אין דער פיאטע און וואלטען נאט געדאנקט ווען א באד-גוי וואלט זיך מרחם געווען איבער זי. און דאס נעמט זיך אי-בער, גלייך ווי עס וואלט געווען דעם יעדנערלא נאכערנאמארס א טאל-טער, אדער איין אייניקעל פון דעם רבין ר' צאץ (ראָזא וויינט שטארקער) וואס-זשע, דו מינסט אז איך וויל נישט פאר וואס עס האט דיר יעצט צו געפערעט מעהר ווי אלע מאל? אזא מכה די גאטעניו ווי איך וויל אלסדינג... יאזעפקא, הא? דער חתונה קעלנער. אה, דער שארלא-טאן מיט דער געקרייזעלטע פאלקע דרעהט זיך דיר אין קאפ, הא? זאג אפשר נון?

ראָזא (געשלאסען): יא, יא, נו וואס-זשע ווילסטו?

חיה-אימט: איך וויל נאר נישט, נאר וואס וויל ער?

ראָזא: איך זאג אצינד גאנץ פריי און אפען אז איך לעב דעם מעג-שען מעהר ווי מיין לעבען, ער איז נישט קיין שארלאטאן, ער איז א פיגער נאכער מעגש.

חיה-אימט: אוי, געוואלד! יודישע קינדער, מען קען דאך משוגע ווערען, הערט נאר טענות פון א יודישע טאכטער? בעטראכט נאך ווי דינע קינדערלעך וואלנערען זיך ארום ווי די הינד, און דיר ליגט אין זינען א ליובאוויטש, וואס-זשע ווילסטו לאמיר הערען? אפשר אנטלויפען פון איהם? הא?

ראָזא: שא, שא, שרעק זיך נישט, איך וועל דיר אפראטעווען פון דער בושה, אבער מיין נישט אז עס איז דערפאר וויל איך האב רחמנות אויף דיר, איך האב נאר מורא פאר דער גרא-בער ווילדער איינפערזוכט, איך וויל אז ער וועט נישט איינרוהען ביז ער וועט מיך נישט אויסגעפונען, און געפינט ער מיך אויס וועט ער מיך זיכער טוידען.

חיה-אימט: נו, הא? האט מען שוין אזוינס געהערט און א יודישע שטוב? ווי, רבונז של עולם, איך וויל, איך בין איך אמאל געווען א טויר, נו, האב איך געוואוסט אזעלכע שטוטשקען לעבען מיט שטיבע? מען האט מיר געגעבען א מאן, האב איך זיך מיט איהם אפגעוואלטען אזוי לאנג ביז נאט דאט אויף מיר רחמנות געקריגען און האט איהם ביי מיר צוגענומען. מינע רייד זאלען איהם נישט

צו שווער זיין ער, איז אויך נישט געווען פון די גרויסע אנטקען
 פלעגט זיך אמאל נישט פוילען און מיר דערלאנגען א בינגעל פונגער
 און דער מארדע אריין, אז אויך פלעגט ממש דערזעהן קרוקע מיט לעט-
 בערג, פון דעסטוועגען בין איך געווען א בעל-הבית'טע גלייך מיט אלע
 יודישע מעכטער, און דו, אימשינגס געזאגט, קוק עס נאך אן. דער
 מאן ווערט די פפרה פאר איהר און זי מארדעוועט זיך העלער די
 הינדער טפו צו זיין קאפ, (נעמט לוכט, אב), (פיוז).
 ראזא: וואס האב איך צו רעדען מיט דער אלטער, אונזערעכטער אונזער-
 סענדער נשמה, (וויצט, שפאצירט אום אויסגערעגט) אלזא וואס-וועט
 בלייבט מיר יעצט צו טהון? בלייבט מיר ווירקליך קיין אנדערער אויסוועג
 ווי נאך דאס לעבען זיך צו נעמען? אדער, וואל איך פליכט פראבירען
 מיין גליק און אינגעהן אויף דעם פלאץ וואס יאזעף שלאגט מיר פאר?
 אה, אלטעכטיגער גאט, ווייז דיינע וואונדער, פיר מיר ארויס פון דער
 קריטישער לאגע. און בין איך א וונדערן, דערפאר וואס איך קען דעם
 מענשען מיין לעבעך נישט שטיקען, דאן בעשטראף מיר מיט די שרעק-
 ליכסטע שטראף און דער וועל, נאך בעסער'ט מיר פון אזא וויסמען
 פונסטערן לעבען. (פון הערשט ערשט) אוי, וועה איז מיר, מיין געהט.
 דאס איז געווען ער, אוי וועה איז מיר, די מאמע האט איהם גע-
 וויסן אבגעווארט ביים מויער און אלעס איהם דערזעהלט, (ברעכט די
 הענט) וועה איז מיר... נאך וואס האב איך זיך צו שרעקען, וואל
 ער מיר דער'הרגען און וואל נעמען איין ענדע צו אלעמען מיט
 איינמאל, (אויסגערעגט גאנצער רוח).
 אויפטריט עזריאל, (אין שבת'דיגע קלויזער).

צוה נאך
 ב קיילע
 מיר
 שווער
 אונזערעכטער

L

העלטה

עזריאל: א גוטע וואך! (ווי שטייט) א גוטע וואך, האב איך געזאגט.
 ראזא (אומגען קוקט צו איהם) א גוטע וואך.
 עזריאל: א גוטע וואך אויף א גוטע וואך און נישט מעהר? די גאט-
 צע וועלט, דאכט זיך מיר, ווינשט א גוט יאהר פאר א גוטע
 וואך און דו, ווי עס ווירט אויס, פערנעמסט עס מיר נישט.
 וואל זיין אזוי, (קוקט אויפ'ן ווייבער) אהא, שוין שפעט, באדער צייט
 צו געהן צו דער ארבעט. ווי לינגען ערגיין די ארבעטס-
 קלויזער.
 ראזא: דארטען.

עזריאל: ווי דארטען? מענטש דאך פערניגען און מיר אנהווען מיט
 דער האנד ווי? עס וועט דיר, הלילה, נאך נישט שטען.
 איידער וואס ווען, מענטש נאך מיט מיר רעדען א פאר ווערטער,
 נישקט איהר האב דיר נאך דערזעהן די קאפאטע נישט אבגעקוילעט,
 דען נדן נישט פער'שבור'ט, ווי לינגען ערגיין די קלויזער?
 ראזא (נעהט צו ווי די קלויזער לינגען נעמט די קלויזער ווארט אויפ'ן מיט) אט
 האסטו די קלויזער און טשעפע זיך אב פון מיר.
 עזריאל: אהא! טשעפע זיך אב פון מיר, וואס-וועט! איך פערשטעה
 נישט, אז א מאן פרעגט ביים ווייב ווי די קלויזער לינגען.
 הייסט עס זיך נעמטשעפעט? איינזינגטיק מאדאם! וואשען סיאטעלסטווא?
 איך האב עס נישט געוואוסט, דאס האט איהר אפנים אויסגעלערנט
 פון די רויטשע מעשה-בילדער, וואס איהר לעזט אזוי טאג און נאכט.
 מיין טאטע-מאמע האבען מיר אין די פעניציאנען און שקאלעס נישט
 געשיקט, דערפאר, אבער קען איך באקען גוטע קוילעשען מיט מאן-
 פלעצליך, איך בין א בעקער פערווע סאגט... איך בין אויך א גו-
 טער מאן... דאס הייסט איך מין... איך וואלט געקענט זיין א גו-
 טער מאן, ווי זאגט מען פאסדעליקאטנאמא... א ליובעוויט, נו, וויל
 אבער מיין ווייב נישט, וויל זי זאגט אז זי האט מיר נאך פשוט אין
 דער ערד און באסטא. הע... הע... הע... נו, וואס-וועט וואל איך
 טהון? ווי זאגט דער גוי א ווערטעל: נא סילא מיר ניץ בודיעש!
 מיט געוואלד קען מען נישט ליבען א מענשען, (נעהט אונטער דער פאר-
 האנט, פיהנט זיך דאס איבער).

ראזא (צו זיך, שמיל): דאס בעסטע וועט זיין ווען איך וועל שווינגען.
 אוי, ווי וואלט איך שוין געוואלט זיין עלטער מיט א פאר טעג,
 איך וואל מעהר זיין פנים נישט זעהן, זיין שטימע נישט הערען, דער
 גראבער פלינגעל, ווי א שפין איז ער מיר נאמאס, עס עקעלט מיר
 פון איהם.
 עזריאל (פון אונטער דער פארהאנג): אזוי, אזוי, מאדאם, ווי עס ווירט
 אויס האלט עס שוין ביי איך גאנץ זייט!
 ראזא: וואס מיר ווירט, ווער מיר ווירט, וואס וואסטו זיך?
 עזריאל: איך וויל נאך נישט, און איך וויל נאך נישט, די מאמע
 דיינע האט מיר עפעס דערזעהלט, איך ווירט... עפעס א
 גאנצע נעשליכטע, אז די ווילסט זיך יאקבן נעמען דאס לעבען, אז

דו ווילסט זיך א מיתה אנטהון. בקיצור א נאנצע היסטאריע. (חיה-אימע קומט אריין) שוויגער, זי ווילסט דאך גאר נישט פון קיין זאך... זי פרעגט דאך גאר סקאדעווא?

חיה-אימע: אוי, לאזט מיך, איך בעט איך, צורה, פון מינעם וועגען שלאגט איך בלודע קאפ אין קושען. איך מיש מיך נישט. זי וואלט מען דאס? מאן און ווייב וועגן איהן שווארץ יאהר.

עזריאל: הע... הע... שוויגער, אט, דערפאר קומט איך א מעדאל. מעלארשינא באבא. צווישען מאן און ווייב, מאן מען זיך טאקע נישט מישען.

חיה-אימע: נא דיר, מישען זיך גאר! ווער האט עס גאר צייט דער-צו? עס הייסט, אז נישט, האב איך מיך ווען עס איז יא געמישט? איך וואג נישט מעהר, ווען דו ווילסט קיין גאר נישט זיין, וואלטסטו בעדארפט טהון זי ער האט געטהון, הערש בער דער שאר-ניק.

עזריאל: נו, נו, וואס האט דער הערש-בער געטהון?

חיה-אימע: וואס הייסט, וואס? זיין ווייב האט גענומען פראווען וועל-מען. האט ער גענומען גאר פשוט פא פראסטאמו, און האט איהר א פאר מאל אזוי גאנץ גוט אדורך געריבען די אימען, גוט אינגעפליאסקעט די פוסקעס, איז געווארען אנ'עק צו זינע צרות. אצינד וואלטסטו גאר איהר אנקוקען, זי לענט זיך דאך פאר איהם אין דער לענג און אין דער ברייט.

עזריאל: אזוי, הא? און דער לענג און אין דער ברייט. עהע, נישט קיין שלעכטע זאך, ווי איך בין א יוד. הייסט עס, שווי-גער, אז איהר ווילט זיך נישט מישען.

חיה-אימע: זאל נאט שומר ומציל זיין.

עזריאל: איך פערשטעה, איהר ווילט איך גוט מישען. גאר איהר גיט מיך נישט קיין עצה אז איך זאל זי פאמשיען. הע, הע, שוויגער, ווערט איהר, אט דא, האט איהר שוין נישט געטרא-פען. איך בין טאקע געראבער יונג. זי מען וואלט א פראסטער חי וקים. אבער פאמשיען מיין ווייב, דאס וועלען מינע שונאים נישט דערלעבען. שלאגען זי, האב איך רחמנות אויף איהר. אט, ווערט

איהר, ווען זי אליין זאל, א שטונדער, געהמען מיט. איהרע אינגעלע הענד, חלילה, זיך א מיתה אנטהון, וואלט מיך געווען א סך לעבער, זי שלאגען זי. עס וואלט מיך טאקע באנק געטהון, אבער אויפ'ן הערצען וואלט מיך געווען א סך גרויגער. אוי, אוי, וועה איז מיך, איך—זי שלאגען! נון, דאס וואלט איך נישט געקענט. שוויגער, איהר הייסט, איך האב אזא חלאת, וואס די געבילדעטע, רופען עס אן. ע... ע... ווי אזוי רופען זיי דאס? אינפערזוכט! און דערפאר, וואלט מיך געווען פראמנע זי צו זעהן א דער'הרג'עטע, א מויטע, גאר מינע, איהרע א לעבעדיגע, א פרוישע, א געוונדעטע, און יענעסס. אנאנדערער מאן זאל האבען א רעכט זי מיט א פינגער צו בעדיהרען! אוי, אוי, מיך דאכט זיך אז איך וואלט איהם דאמאלס... מיך דאכט זיך... ווי א ווילדע חיה וואלט איך איהם צו ריסען. (ער גיט זיך א לאז מיט די פוסקען וואנט צוריק אויף א בענקל).

חיה-אימע (לויפט צו צו איהם): נאט איז מיט דיר וואס לאזטו זיך אב אזוי ווי א יודענע... פע, וואס איז מיט דיר?

עזריאל (קומט צו זיך): גאר נישט, שוויגער, גארנישט. שרעקט איך נישט. דאס האט זיך גאר מיך דער קאפ א ביסעל פער-דרעהט. עס האט מיך א שווינדעל געטהון פאר די אוי-גען, אבער עס איז שוין פאר איהער.

דאזא (אפארט): נאט איז מיין עדות, אז איך וואלט דעם מענשע נישט געוואלט פאלגען, אבער וואס קען איך טוען? וואס בין איך שולדיג? (בויגט איין דעם קאפ, און וויינט שטיל).

עזריאל (בעהאלט אויך דעם קאפ און זינגע הענד, בלודע וויינען לאנג. פויע).

חיה-אימע: נו, האט מען שוין געהערט אין דער וועלט אזא אומ-גליק. מענשען זאלען אליין געהמען און פערשטערען דאס לעבען איהער א לעבע מיט א שמיבע? ווי גלייך איהן דעם, קאפ מען חלילה ווערען א קאליקע אדער א בעדייטעניק.

עזריאל (אויסגעשטערט): אך, טשארט פאביער! וואס אין דער אמת'ן האב איך מיך צו יאכמעט ווי א באבע? פע! און טאקע, פארזאמל זאל איך וויינען? הא? דערפאר וואס זי וואלט, אז זי וועט זיך געהמען דאס לעבען, עט, פון וואגען, ביז טוען, איז נאך א חיי-סער מהלך. אי וואס, טאמער טהום זי עס יא? נו וועל איך דאך צייט

האבען צו היינען דערנאך. אבער וואס ווילט ון אצינד? וואלט איך
געקוקט וויסען.

חיה-אימע (אמא): אוי, יודישע קינד, טאמער פאלט איהר אצינד
אין א געדאנק, איהם מורה צו זיין איהר לעבע מיטן
דיטש, מאכט ער פון איהר א בארג אש. (ווייל געהן).

עזריאל: שטעהט, שוויגער, שטעהט, געהט נישט אוועק. נישקט
איהר מענט איך זיין ביי דער גרויסער גדולה.

חיה-אימע: אוי, לאז מיך אפ, איך וועל נאך דא פון איך, קרי-
גען די סוהאמא. אוי, אז נישט געדאכט וואס די ווי-
בער ווערען (געט מיט א ליכט. ראזא ווילט. חיה-אימע אפ).

עזריאל: וואס ווילסטו? (ווי שוויגט) וואס ווילסטו? פרעג איך דך.
רעד א ווארט לאמיר הערען, וואס איז דאס וואס? דאס
לעבען איז דיר דערעסען געווארען? ביי ליטען האב איך געזעהן, אז
עס ווערט נאכט דאס לעבען, רעדט מען נישט, מען טענה'ט נישט,
מינעסט און מ'סמ'ט זיך, אדער מ'דערמאנט זיך און אראפ פון
מאק. איך גיב דיר חליצה וחס קיין עצה דאס צו טהון, וויסט איין
נאכט דעם אמת, ווי לעבע איך האב דך. (טרעטן שטוקען איהם) ווי איך
וואלט זיך פאר דיר, דאכט זיך, געלאזט דעם האלדז איבערשניידען. אבער
אז דיר אלעין ווילט זיך נישט לעבען, וואס וועט דאס פאסטען זיך,
מיר, די קינדער, נעם בעסער א פוסטאלעט, שים פרוהער מיר, און
דערנאך די אומשולדיגע נפשות, און דערנאך זיך, און אויס, און
אין ענדע וואל עס נעמען, א סוף צו אלעם. (ווי שוויגט) שוויגסטו הא?
(לאבט מיטער) איך וויל וואס די טראכט אצינד, ווען דער נארישער
מאן עזריאל, גיט מיר יעצט א גט, וואלט געווען א געשעפט. הא-
הא-הא, א גט! הא? פרי לאזען! פרי ווי א פאנגעלע אין וואלד. אבער
דאס ווערען מינע שונאים נישט דערלעבען (ער געהט צו געהנטער, און
קלאפט איהר און פלויזט) איהר הערט, מאדאם, וואס איך זאג, אז
נישט איך, און נישט איהר, און קינדער אין דער וועלט, וועט דאס
דערלעבען.

ראזא: וואס ווילסטו, וואס ווילסטו פון מיר?

עזריאל: ווילען וויל איך גאר נישט. איך וויל דיר גאר זאגען, אז
אצינד האב איך קיין סך צייט מיט דיר צו טענה'ן. (קוקט
אויפ'ן ווייגער) איך וואלט דיר גאר געראטען, אז אויב דו האסט רחמנות

אויף די צוויי אומשולדיגע ברואים'ליך, אזוי וואלטו דיר די זאך גוט
איבערלעבען, דו הערסט וואס איך זאג, דו וואלט דיר די זאך גוט
איבערלעבען. (אטהעמט שווער, און קען נישט רעדען פון אויפגעגונג) דערווייל,
דערווייל האב מיר א נומע נאכט. (ראש אפ).

ראזא (ענטשלאסען): נון, נון, לענגער קען עס נישט דויערען, עס איז
שוין צופיעל, (קוקט אויפ'ן ווייגער) עס איז שוין באלד נון דער
זיגער, יאזעף ווארט שוין געוויס אויף דער גאס. (לויפט צום פאסטער)
יא, יא, ער איז דא. (ווינקט צו איהם) יאזעף! יאזעף! ער געהט,
איך וועל איהם אצינד זאגען, אז איך בין ברייט צו אלעמען, עס
מוז געהען א סוף!

אויפטריט יאזעף (עלעגאנט געקליידעט).

יאזעף: גוט אווענד. גוט אווענד! מיין טייערע. (אומטראט צערטלד)
וואס איז מיט דיר, ראזא? דו זעהסט זא שלעכט אויס, וואר-
שטיגליך, איינעם סקאנדאל געהאט מיט דיין ווערטען גע-
מאחל!

ראזא: נון, נון, בערוהיג דך, עס איז גאר נישט געווען. איך
ווייל דיר גאר זאגען, אז איך האב מיר פאסטען ענטשלאסען
אויס צופיהרען דיין פלאן און ווען עס איז מעגליך וואל עס נאך היינט
געשעהן.

יאזעף: ווירקליך? דאן הערע מיך אויס: ווען מיר פערשווינדען צו-
זאמען, וועט דיין מוטער איהם ווארשטיגליך, פון אוועקער
פערשטענעסער ערצהלען. דאן, וועט יעדער פערשטיגליך מענטש
פערשטעהן די גאנצע געשליכטע מיט דיין זעלבסט-מאד און און
שוויגער, אונד דאס אין דער ווירקליכקייט, ביזנו צוזאמען מיט מיר
פארט געלאפען, אלזא, דארום טוען וויר עס גאנץ אנדערס, איך גע-
בע דיר זעקס-הונדערט רובל, איך פיהרע דך וואפארט הערונטער
דעם האפען אונד בעזארגען דך אויף דעם דאמפער, וועלכער רייזט
אב מארגען אום דריי אוהר נאך מיטאג, נאך האמבורג. פער פופציג
רובל בעהאלטען מען דך דארט, אין א וויכערען פלאץ. אונד אויף
דויער ארט אונד ווייזע, ווירסטו קענען פאסירען די גרענעץ, זאגאר,
אנהען פאספארט, אין האמבורג שטיינעטו אפ, דו פערברענגסט דארט

אין פאָר באַנאָמט, אונד דאן, ווען אלעס ווירד פערנעמט, אבער-
קיהלט, בערוהנט, דאן, קאמט איך היין. אונד פון דאָרט ריזען וויר
צוזאמען נאך אמעריקא. (פיוז. ראוא ווינט) ווי? דו ווינט? דו ווי-
גערסט דיר, צו האסטו פיליכט דין ענטשלוס צוריק.

ראָזא: אוי, אוי, מינע קינדערלעך. מינע שעפערלעך, וואָס וועט
מיט זי זיין?

יאָזעף: אַך ראָזא! זי דאך קיין קינד, וואן דער ליבער גאט ווירד
אונד דאס לעבען שענקט, דאן, ווערען וויר אויך פאר די
קינדער פולעס טוען, דו האסט און בלייבסט מיט א פאזיר? שריי-
בע א פאר ווארטע צו איהם, דאס דו געהסט זעלבסט מאַרד בענקען.
ראָזא (זעט זיך צום טיש, שרייבט מיט צוטרונגע הענט).

יאָזעף (אפארט): דאס מוטער הערן פראטעסטירט אין דעם אומגליק-
ליכען ווייב. יא, דאס איז נעמליך דער רעזולטאט פון די
ווישע אונפאסערנע נעצונגען שידוכים.

ראָזא (ענדיגט): ווי וואָל איך איבערלאזען דעם בריף, איך האב מורא
די מאמע וועט צו רוימען פון טיש וועט זי עס נאך פערוואר-
פון. זי קען נישט לעזען. (טראכט) יא! דאס איז דאס בעסטע. נעהט
זי צום האנדלער, פערשוליקט דאס ברויטלעך, אצינד וועל איך מיר אריין
געהן אין מיין צימער. און מיר ברענגען איינע נויטונג זאכען, וועלכע
איך מוז מיטנעמען. יא, אט דא ביי דעם האנדלער איז דער בעס-
טער פלאן, ער וועט קומען זיך פון דער ארבייט וואסען, וועט ער
עס ערבייקען. איך געה.

יאָזעף: אַזאָ געה און מאַך עס שנעל. (ראוא אב. לאנגע פיוז). ארבעט
ראָזא! איך אלץ בין פיליכט יעצט איין פאמער פון
אין אומשולדיגען קינד, וועלכער ווירד זיין און אפער פון איין פאל.
ענדליך צו ריזען דא. ווען איך בין אלעס אנגעט פון ווינטערס מאש-
נען צו ערשטען מאל פון עסטרייך אין איין קליינעם ליטווישען שמער-
טעלע געקומען בין, האט מען מיך אויף דער דריטער וואך אין איין
בעזאפענעם צושטאנד צו דער הופה געפיהרט, מיט א גענארטעם אָבער
נלויבשעם מערלעך, איך האב זי אויף קינען פאל נישט געקענט דול-
דען אלס מינע פרוי אונד איינעם מאנעס נאך דעם זי האט זיך צוקונפ-
טיגע מוטער דערפיהלט, וואר איך געצווינגען דאס אומגליקליכע וועזען
צו פערלאסטען אונד אום נוכט פאן יעמאנדען ערקענט צו ווערען.

האב איך געמוזט מינע בארד און שוור באארד אב צו ראזערען, ווי
אויך מיין נאמען אונד בעשעפטונג צו העקסלען.

אויפמירט ראָזא.

יאָזעף: ביזטו ריזע פערטיג? קענען וויר געהן?

ראָזא: יא, מיר קענען געהן!

יאָזעף: אַזאָ, ווארטע הער א פאר סעקונדען, איך געה נאך עס-
וואָס בעזארגען און צו גלייכע צייט איינע דראַשקע היי-
לען. (אב).

ראָזא: אַה, ווער קען יעצנד פיהלען מיין וועהטאָג, מיין צובראָכען
הערץ, אוי וועה איז מיר. (פאלט צום בעט, ווינט בויטערליך).
קינדער מינע! אונגליקליכע שעפערלעך! איינער מאמע געהט איך יעצט איי-
בערלאזען, איהר וועט בלייבען, איהר וועט בלייבען לעבעדיגע יתומים,
אָבער איין גאט וויסט אז אומשטענדען צווינגען איינערע אומגליקליכע
מאמע צו ריזען שרייט. זייט געוונד, קינדער, זייט געוונד אויף עוונט,
(ווי געהן און וואנקט). אוי, מיין הערץ, (פאלט צו די קינדער און ווינט). וואָס-
זשע טהוט מען? וואָל איך זי אפשר מיטנעמען מיט זיך. (טראכט). נין.
ניין, ווי קען איך דאס טוען? ווי וועל איך זיך אהינגען מיט זי און
דער פרעמד, עלענד ווי א שטיין, אין דער ווייטער וועלט. און ווער
וויסט וואָס קען מיט מיר אויף דעם וועג ספאסירען? וואָל איך אפשר
נישט אוועק פון זי? ענדערן מיין בעשלוס? נין, נין! דאס קען איך
נישט. ווען איך געה אוועק האב איך נאך א האפנונג צום לעבען.
אונד די קינדער צו רעטען, בלייב איך אָבער דא, דאן קען איך נישט
לעבען, און שטארבע. עס שטארבט אָב דאס איינציגע הערץ וועלכעס
בלייבט פאר זי. (וואנקט) אוי, מיין הערץ, עס שווינדעלט מיר פאר
די אויגען. (שטעהט אויף און וואנקט ווידער).

אויפמירט יאָזעף.

יאָזעף: וואָס איז מיט דיר ראָזא? ראָזא, זי איזט אונגעשטיג, ראָזא.
יעצט איין וועלכע צייט? מיין גאט! קאס דאך צו זיך. (נעמט זי
אנגעזער דער האנד. אב. לאנגע פיוז). עס הערט זיך פון דרויסען דער ווינטער שלאגען (12).

אויפטריוט עזריאל (ווערט דאס הייזל איין טיש).

עזריאל: אד! האפט עס דער טיפער אינגאנצען. איך האב געמוזט
 די ארבעט אוועקווארפען. איך בין פאר צרות במעט דאס
 ערשטע מאל אין מיין לעבען, אריינגעגאנגען אין אים שטעק און ויך
 געוואלט אנטשור'ען, אבער עס געהט נישט. זעקס גרויסע טרינק
 בראנשען, אבער ריינעס אטשוישטשיגע אריינגעגאסען, אבער עס נעמט
 נישט, אזוי ווי אויף א שטיין. דאס הערץ איז פערבטערט, עפעס
 ברעסט עס מיך אזוי, ווי א האנאן, א גאנצער, מיט שטענער וואלטען
 געלעגען. (ווערט שווער). אוי, ווי איך בין א יוד, איך וואלט נאר
 נישט מורא געהאט פאר גאט, אזוי וואלט איך שטעהענדיג ביים קנע-
 טען, געהאפט דאס גרויסע מעסער מיט וועלכען מע שניידט דאס
 טיף און וואלט ויך דערמיט איבער געשניטען דעם האלדז און ואל
 עס געהן צו אלדע שווארץ יאהר מיט האק און פאק. (קוקט ניד ארום).
 וואס איז דאס? דאס ליכט ברענט, די קינדער ליגען נישט אויסגע-
 טוען. (קוקט צו די טויערען, לויפט ארום און שרייט) ראזא! (קוקט צוריק). ווי
 ואל וו זיין? אפשר אין קיך? (נעהט אריין רעכטס און קומט באלד צוריק) אין
 קיך איז נישטא! שוין ווידער אוועק שלאפען צו די מאמע. (פויזט).
 שוויגער! שוויגער! (אויפטריוט חיה-אימא קומט פון לינקס אונגעטוען א פאטשעלע).
 (אויפגעצונט) שוויגער, ווי איז דאס? וואס שוויגט איהר? ווי איז
 ראזא? פרעג איך איך.

חיה-אימא: וואס טהוסטו עפעס אצינד דא אין דער היים? דו ביסט
 דאך אוועקגעגאנגען ארבעטען.

עזריאל: ווי איז ראזא? פרעג איך איך.

חיה-אימא: גאט איז מיט דיר עזריאל, וואס איז מיט דיר?

עזריאל (העכער): ווי איז ראזא?

חיה-אימא: שא, שא, וואס שרעקסטו ויך? ווי איז איבער'ן וועג ביי
 איהר חבר'טע, ביי שטינדעלעך. איך רוף ווי באלד אריין...
 (צו ויך) איך ואל אזוי וויסען פון אלדעס ביז ווי איך
 חיים ווי ווי איז. (אב).

עזריאל: אזוי פאר וואס-וועט האט איהר מיר באלד נישט געזאגט? איהר
 האט מיר ארויסגענומען דאס הערץ... (בראשט ויך אב. נעהט צו

צום קינדער בעט, וואשט ויך אב די הענט, ווישט ויך אב אן האנטוך, דערנאך
 דעם ברוך, ווערט אנגעהויבן. וואס איז דאס? (קוקט אריין) דאכט ויך א בע-
 קאנטע האנד-שריפט? יא, דאס איז געשריבען מיט איהר האנד.
 (לעזט) עזריאל זי מיר מוחל... מוחל... וועה איז מיר, וואס איז
 דאס? (ויל לעזען וועה נישט). איך וועה נישט, עס איז מיר פינסטער
 פאר די אויגען. (נעמט ליכט און ציטערט) עזריאל זי מיר מוחל... ווי
 וויסען אז אין דער צייט דאס ווען די לעזט די עטליכע שורות, ליעג
 איך מיט א שווערען שטיין ארום האלדז, א דערטרונקענע און ים. וויס
 א ווילדען געשרי, לאזט ארום דאס ליכט פון דער האנד. עס ווערט פינסטער, רבונז
 של עולם! ראזא, א דערטרונקענע! לעבט נישט מעהר! ווי האט
 איהר ווארט געהאלטען און האט ויך דאס לעבען גענומען! אוי...
 אוי... גאטעניו, צו וואס מוז מיר יעצט און די צוויי אומגליקליכע
 נפשות דאס לעבען? נמן, נמן, מיר דארפען נישט, און מיר מארען
 נישט לעבען. איך וועל ווי דערשטוקען, דערווערען, צוריסען אויף
 שטיקער. (לויפט און האפט די קינדער. די קינדער שרייט: פאפא, פאפא, עזריאל
 לאזט אב די הענט און פאלט צו די קינדער מיט א שרעקליך געוויינט) נמן, נמן, איך
 קען נישט, איך קען נישט. אריבער יחזומים לעך! מינע... אריבער
 מאמע לעבט נישט מעהר, ברואים ליך! מיר זענען געבליבען אליין.
 (וויינט).

(פארהאנג)

Handwritten notes and a large circular stamp with the word "אויס" (Out) in the center, surrounded by other illegible text.

צווייטער אקט.

(א הויף צווישן א הויז. לינקס נעצויגען אין דער הויף א שטריק פון
אין הייז צום צווייטען, אויף העלבע פון הענט וועט. לינקס אין דער
הויף א פונקטער אין וועלכע חיה-אימץ וואוינט. אקעגען א טהור, אין
וועלכע עס וואוינט דין שטוב, מיטסריקעל. אויף דער ביהנע פונקטער
פון בויגן. קינדער טאנצען א רעדיל און זינגען. מוזיק שפילט אויך
דער סארהאנג הויבט זיך אויף.)

אויפטריט חיה-אימץ (מיט א בעזעס פון די שטיגען פון איהר הויז).

חיה-אימץ: שא, שא, שטיל זיט! אז פערלענען זאל עס איך.
טאטע זיטער. (קינדער שוויגען) מאמוערען! דושיקעלע נגב!
דו פיהרסט שוין ווידער דין באסיק קאמאנדע? איך האב דין גאר-
מאס ארויס געהאניקט פון דאנען, (דושיקעלע חיות איהר א צונג) וואס,
מיר ווייטו א לעקער! אז אבגעסאכניקט זאל דיר ווערען דין צונג, דו
לויפער, דו נגב! דו נגב! ארויס פון דאנעס, נגבים. געהט ארויס
ארעסטאנטען, אייער דאך, אייער וואניע, זאל דא נישט זיין. (יאגט
זיך נאך, די קינדער אנטלויפן, דושיקעלע משפעה ויך איהר אין וועג. זי פאלט אום.
הויבט זיך אויף יאגט זיך נאך איהם ביז לעצן קומט פון פראנט הויז און קריגט א
נאץ מיט'ן בעזעס).

לעצן: וואס איז, באבעניו, וואס איז? מיט וועמען האלט איהר עס
מלחמה?

חיה-אימץ (שריאקען): טפו! צו מינע שונאים קעם, דו ביזט עס?
אוי א מדינה אמעריקא, אז אויסגעריסען זאל ער ווערען
מיט קאלאמביסען מינאניעס.

לעצן: אוי באבעניו, איהר שעלט קאלאמביסען, און איך בין מיט
הונגעריג. (חיל געהן).

חיה-אימץ: זיין דו בעסער אויפ'ן הויף ביז דאס מיטאג וועט פער-
טיג ווערען. דו זעהסט דאך איך וואש הינט וועט און עס
קאמט זיך דאס מיטאג. זיין א חוץ אלעמען איז הינט א גרויסע היץ.
זיין בעסער דא א ביסעל. דא איז דאך כאטש א ביסעל קהלער.

לעצן: אלל-רייט זאל זיין דא, אבער זאגט מיר באבעניו. וואס פאר
א טענות האט איהר שוין ווידער צו קאלאמביסען?

חיה-אימץ: עס איז דען אויסצוהאלטען פון דעם וויסטען אמעריקא?
דא נעפעלט נישט דעם ווירט אז דאס הויז איז נישט ריין.
אין דא האלט זיך א נאנצען טאג אין אמן ארומשלאנגען מיט דין לוי-
פערס, אוי טאטע זיטער אין הימל! אז עס זאל קאלאמביסען כאטש
אנגעהן א צעהנט חלק דערפון וואס איך ווינטש איהם אצינד, וואלט
געווען א קלאג צו זינען יאהר וואס ער לעבט גאר אויף דער וועלט.
(לעצן לאכט) וואס-וועט לאכסטו? וואס איז דאס געלעכטער מיט דיר?

לעצן: איך דאך, באבעניו, וואס איהר שעלט קאלאמביסען מיט אזא
פונה. חא-חא-חא! באבעניו קאלאמביס ליגט שוין פיער הונדערט
יאהר אין דער ערד.

חיה-אימץ: אזוי גאר! זאל ער טאקע דארטען לעגען און קיין תחית
המתים נישט דערלעבען אויף צו שטעהן.

לעצן: נעבעך! פארוואס קומט איהם דאס?

חיה-אימץ: פארוואס? פרענסטו? פאר דין פאסקודנע טמורים וואס ער
האט אנגעפלאדיקט.

לעצן: חא-חא-חא! ער האט אנגעפלאדיקט?

חיה-אימץ: ווער דען איך? ווען ער וואלט נישט געווען געפינען דין
טרפהנע מדינה וואלטען זי דאך דא נישט געווען.

לעצן: וואלט איהר דאך אויך דא נישט געווען.

חיה-אימץ: נו, וואס-וועט וואלט איך אנגעוואוירען שוויקעס אוצר?
איך וואלט אפשר אנגעוואוירען דין זכיה צו זיין א הויז
דויערקע, א דווארניטשקע. א קלאג צו דין יאהרען מינע, שעה זיך
דערלעבט: חיה-אימץ דין סארדערין פון דין שענסטע חתונות און ארעס
א דווארניטשקע נאך.

לעאן: הערט באבעניו. וועגן די קינדער וואס איהר וואלט, וועט איהר טאקע נעבעך גערעכט, דאס איז טאקע ווער נישט פון פון זי, אבער וואס איז קאלאמבוס שולדיג ווען די עלטערן זענען אריבער לויט און וועגן נישט אימשיטאנד צו נעבעך ווערען קינדער קיין נישט ערציהונג.

חיה-איבע: נו אוראי, אוראי מענטש קאלאמבוס פערענסערן. ווען מרפה'נע מדינה איז פאר אייך ווען נעמונען, כאטש איהר ליענט דא מינע שונאים אכטצעהן אהלען טיעף און דער ערד. נאך עס איז אלץ בראי אבי צו קענען ווען אנאמערקאנער בירגער און און זי-נען האבען מיטנינג שמינינג, סטריקעס מיט שטיקעס (לעאן לאכט) וואס-ווען קעלסטו? אדרבה וואו דו אלץ, האלטסטו אצינד אין אדעס בערארפט ווען א פערעסער? שטעהן אין א גהנום און פערעסען העמער? לעאן: אבער פארוואס וואלט איהר נישט באבעניו, אז ווען די דאקטוירים וואלטען אין אדעס אדער אדעס פערבאטען צו אר-ביטען ביי בעקער'ס צולעב ווען קראנקע איינען, האלט ער נעקענט ארומנעהן יאהרען לאנג און א בעשעפטיגונג, און דא אין קאלאמבוס'ס טרפה'נע מדינה, ווען איהר וואלט, האלט ער א געלענעה'ס צו טאלען א לעבען ביי עפעס אנדערש. און פארוואס פערנעסט איהר אז אין אדעס אזא מידעל ווען בעללא וואלט דארט נישט נעקענט פערדענען און א חודש וואס ווען פערדענעט דא אין א וואך.

חיה-איבע: האסטו געזעהן נו, א מעצוצע מיט איהרע פערדענסטען? וואס האט זי פון זי? עס קלעקט דאך איהר קוים אויף איהרע אהענע עקספענצערס.

לעאן: באבעניו, מען וואלט נישט עקספענצערס נאר עקספענסים. חיה-איבע: א קלאג איז צו קאלאמבוסען אז ער וויל סוף לערנען ענגלישעס. איז אמת, אין אדעס פערדענעט א מידעל א סך וועניגער, דערפאר אבער לעבט זי מיט תכלית, און אז נאך ברוך וואו העלפט, עס קומט צו א חתונה האט זי אלסדינג וואס א יודישע טאכטער א כלה דארף האבען. און דא אין דעם וויסטען אמעריקא נישט נאר א טאפ א מיד, מיט וואס געהט זי צו דער חופה? מיט א נוסע האראבע אין די וויסטען, און א גראשען אין טאש, און צוהן אין מויל, און האהר אין קאפ, און וויסטען דער שווארץ יאהר וואס נאך עס פעהלט איהר. (א)

לעאן: הא-חא-חא! (קוקט איהר נאך) וועלכער בעגריף פון לעבען פון לאנגע ווען האט עס!

חיה-איבע (אין וויסטען): נעה מיר, נעה, צו אלדו שווארץ יאהר מיט דעם בארדער דיינעם, דאס מוז אויף אייך בירען.

אויפטריט עזריאל (שטארק געשלאסען).

עזריאל: הא-חא-חא! וואס איז? לעאן, וואס איז עפעס די שוויגער אריבערגעלאפען אזא ברוי? (וויסט דעם שוויס פאנעם ווען מיטן טיטל.)

לעאן: איך האב דא געהאט מיט איהר א שטיקעל דעבאטע, איז זי געווארען אין בעס האט א שפי נעטהוין, און איז אוועקגעלאפען. עזריאל: מיט איהר א דעבאטע? א שפער לויט געהט מען ארויס פון א דעבאטע מיט איהר. נעלמען האבען מיר אויך נע-האט א שטיקעל דעבאטע מיט איהר וועגען יודישקייט, האט זי מיר געווארפען א נאכע שטאטע אין פנים אריין. הא-חא-חא! הכלל, וואס הערט ווען עפעס? לעאן. וואס האט דער ערווינדער הערר אפגענהט געענטפערט דער קאממעטע וועגען אונזערע פארערוונגען?

לעאן: איך האב מורא אז נישט אזוי פרעהליך, נאכץ מיטאג האט דאבערס געהעסען קומען אין פאבריק אריין. נאך ווען איך פער-שטעה וועט דער סוף פון אלע זינע קונצען ווען א סטריק.

עזריאל: טאקע? ה... ה... (קראצט ווען) א ביטערע מעשה!

לעאן: אלוא מע קען ווען נישט העלפען. אז מע וויל ווען א סאלדאט דארפט בען שמעקען פולווער.

עזריאל: שמעקען פולווער? איך וועל דיר זאגען דעם אמת, איך אלעין וואלט שוין געשמעקט פולווער, אבער וואס מהומ בען מיט איהם?

לעאן: מיט וועמען מ'האט איהר?

עזריאל: איך מ'האט מיט איהם, מיט דעם העררן מאנען, ער איז א ביטערער יונג, ער וואלט ער וויל ברויט, קארטאפלעס, פלייש מיט צימעס און נישט קיין פולווער און אז ער שפארט ווען איין געוויינט ער איבער דעם סטריק.

לעאן: אזוי, דערפער וויל איהר האט אין זינען דעם נאכפארן
מאנען דערפאר האט איהר נישט געוואלט אננעמען אין דער
קאמפער צו אפגעהיטען. וואס איז עפעס געווען נעכטען מיט איהר
ביים סטאנ? וואס זענט איהר געוועסען אזוי צומאנען?

עזריאל: אה, נארושקעסען!

לעאן: דאך, עס מוז דאך עפעס זיין?

עזריאל: אה, איך וואלט עס דיר ערצהלט נאך איך שעהם זיך, דו
וועסט לאכען פון מיר.

לעאן: עה, איהר וואלט בענעהן אז נארושקעסען מ'זאל דארפן
לאכען פון איהר? דאס גלויב איך נישט.

עזריאל: עס איז אפילו נישט קיין נארושקעסען אין דאך ווען איך וואל
עס דיר ערצהלען, וועסטו זאגען אז קיין גרויסע חכמה
איז עס איך נישט.

לעאן: נו, לאסן דערען, איהר מ'זאל מיר נישטען.

עזריאל: הער אויס, לעאן, נעכטען פארנאכט געהערדיג אהים פון
דער ארבעט מיט נאך אדניגע, זענען מיר געבליבען שטעהן
אין דער ניינטער סטריט, מיר האבען דארט געהאט א שמוקעל גע-
שפערד ווענען אפגעהיטען. איבערלאזענדיג זיין און געהערדיג מיט עווע-
ניו ביי דער וועבעטער, האב איך בערארפט ארבעטען די סטריט.
פלוצים דערהער איך אמיטאמאביל פירען, בין איך געבליבען שטעהן.
ווארמען בין דער אמיטאמאביל וועט דורכפארהען. דערווייל איז אג-
געקומען א שווערער וואגען און דער אמיטאמאביל האט געמוזט בליבען
שטעהן ביי דער וואגען וועט דורכפארהען. פלוצים דערוועה איך אין
דעם אמיטאמאביל ווענען אמיטאמאביל צו צוויי.

לעאן: נו, איז וואס-זשע?

עזריאל: וואס זאל זיין? הא-הא-הא! איך זאג דאך דיר עס איז צום
לאכען דו וועסט מיר נישט גלויבען לעאן. איך וואל
אזוי דערלעבען אלדעם גוטס צו זעהן, אזוי ווי איך האב אויף איהר
א קוק געטהון האב איך שווער נישט געוואלט א געשריט טהון דאס!

לעאן: וועסטו איינער דערמאנענער פרוי?

עזריאל: יא איך זאג דאך דיר איך וואלט געשוואירען אז דאס איז
ראז מיט די ביינער. איך בין אזוי איבערראשט געווארען

אז פאר די אויגען האט זיך מיר אנגעהויבען דרייהען די גאנצע גאס
און איידער איך האב זיך אומגעקוקט איז דער אמיטאמאביל פערשווינג-
דען געווארען.

לעאן: הא-הא-הא! אט דאס איז עס אנגעגען? הא-הא-הא! איהר וועט
מיר ענטשולדיגען עס איז טאקע א נארושקעסען.

עזריאל: יא, עס קען זיין אז ביי דיר איז עס א נארושקעסען, אבער
לעאן ביי מיר ליגט דא א וואונדער וועלכער וועט זיך קיינמאל
נישט אויסהיילען, דאכט זיך שוין פופצעהן יאהר און דאך דאס בילד
וועל איך קיינמאל נישט פירגעסען, ווען איך בין אהיים געקומען און
געטראפען מינע צוויי ארומע קינדערלעך אהן א מאמע. (פויג, וויינט)
אפילו צו קבר ישראל האט מען זי נישט געקענט ברענגען, מיט א
שווערן שטחן אויפן האלדז האט זי זיך אין ים אריינגעווארפען. אך
לעאן! לעאן! דאס וועט בליבען א געווינער וועטאג אין מיין הער-
צען.

לעאן: וואס-זשע מינט איהר? אז איינער פרוי פארהרט דא ארום מיט
אמיטאמאבילען אויפן עולם התהו?

עזריאל: איך וויל אז נישט, ווי זאגט מען א ווערטעל, געשטארבען.
בעגראבען. איך מ'זאל נאך ווי אויף דער וועלט קען זיך דאס
מאכען אז א מענטש זאל זיין אזוי עהנליך אזוי פאפאזשע.

לעאן: לאמיר בעסער א קלעהר טהון וואס מיר האבען צו טהון מיט
די לעבעדיגע.

עזריאל: וואס האבען מיר צו דערען וואס? ממה נפשך, אז סטריקען
איז סטריקען.

חיה-אימע (ביים פונקטער אין דער הויך מיט וועט).

חיה-אימע: געהט שוין אמאל פרעסען, פון דער ייד וועט דאך שוין
באלד ווערען א פוטשא.

לעאן: אט באלד געהען מיר, באלד (זי עזריאל) קומט לאמיר געהן
אבעסען און געהן אין פאבריק אריין.

עזריאל: יא קום, לאמיר געהן עסען ווארום איך האב מורא לעאן, אז
באלד וועלען מיר נישט האבען וואס צו עסען. (ביידע זיב)

חיה-אימע (הענט קאסיר וועט): אזוי אימשיינס געזאגט אפילו דאס

הענגען העש קומט אויך ביי זי אן מיט בויכזעהמאג, אלץ מיט קונ-
צען ביי זי, מיט רעדעלעך מיט רעדעלעך. אז דרעדלעך זאל קא-
לאסבוסען אין יעדען אבר, טאטע זיסער אין הימקעל. (הענגען העש).

קינדער (ערשיינען מיט טוטעל).

דזשיק: זי איז שוין אוועק, קומט אריין!

חיה-איטע: עה, עה, איהר ממורים! איהר זענט שוין ווידער דא?

קינדער (רייצן זיך): מינס מעגענטע.

חיה-איטע: ווארט אים, ווארט, איך וועל איך באלד געבען א
בוסע יענטע. (שרייט) הע, מינס ריקעל! מינס ריקעל!

שכנה (שמעקט ארויס דעם קאפ): וואס ווילט איהר?

חיה-איטע: נעמט איך צו דעם קרוש איבערען! ווארום איך וועל
איהם באלד אנגיטען פון קאפ ביז פיס.

שכנה: קוק נאך אהן די טאכערטע.

חיה-איטע: וואס-זשע! אפשר געפעל איך דיר נישט? דו רוימענישע
טאמעלינע.

שכנה: דו גאלציגער ליטוואק.

חיה-איטע: ווער פערשטומט! דו סערולע.

שכנה: קוק עס נאך אן, איך בעס דיר, זי מוזט אז מען האט
(טרא פאר איהר).

חיה-איטע: דו האסט נישט טרא? איך טהו דיר באלד אהן א נאכט
שמעטע אויפן פנים.

שכנה: לאסיר נאך זעהן!

חיה-איטע: נו, (ווארט איהר א נאכט שמוק העש אין פנים אריין): ווארט,
איך וועל זיך נאך מיט דיר אברעכענען אנדערעם.

פאך! (בויזע פערשטונדען).

(מונק שמועלט. ער הערט זינגען, בעללא אין סעם ערשיינען מיט שטעקען).

בעללא: איך דאנק דיר סעם, דו ביזט זעהר א נוסער יונג.

סעם: נישטא פארוואס, נישטא פארוואס.

בעללא: און יעצט סעם טהו מיר דאס געפאל און מ'אג מינע
פעקלעך ארויף אויבען און וואג זי אז איך קום באלד ארויף
עסען מיטאג, איך וויל מיר נאך א ביסעל אברוהען אויפן הויף. שא
וויסמו וואס! בלייב מיט אונז מיטאג עסען. אבזעהל עס וועט נישט
זיין אזא נוסער מיטאג ווי איך האב געכטען געגעסען מיט ראבערט
אין רעסטאראן. אבער עס וועט זיין א נוסער.

סעם: איך דאנקע. נאך ראבערט האט מיר געוואנט אז אזוי ווי איך
וועל איך נאך אנפיהרען אהיים, זאל איך הייבן צוריק קומען
וועל ער דארף מיר זעהר נויטיג.

בעללא: צו האט דארף ער דיר אזוי נויטיג?

סעם: שאט, וויסמו איהר וואס מיר פאלט אין?

בעללא: וואס?

סעם: איך קען זיך וועסען אין וואס איהר ווילט, אז ער וויל איך
מאלען א נייעם סורפריז.

בעללא: דענקסטו אזוי? (דערהט זיך קאקעטש צו איהם) און איך וועם
זיך אז ער וויל מיר קויפען א נייעם דימאנטענעם רינג.

סעם (ניט אלץ אראב די פעקלעך אויף דער ערד): א שמעל דאס איז פון א
מויר אזוי ווי א פאמקער. אוי, רבונז של עולם, ווי פאל איך
דאס אריין אין אזא שטאלץ גרוב.

בעללא: וואס האסטו געוואנט?

סעם: נאך נישט איך האב גערעדט פון שמאלץ.

בעללא: אה סעם, דו מוזט מיר ערצהלען וואס דו האסט געוואנט.

סעם: שרעקט איך נישט, קיין שלעכטס האב איך אויף איך נישט גע-
רעדט, איך האב נאך וואס א טראכט געהוהן, אז איהר צו
ליענען פופצעהן יאהר אין האספיטאל א קראנקער אויף א בעטעל.
איז שוין בעסער צו האבען אזא ווייבעלע אזא זאואלע, אהן ער-ברע.
אז איהר זענט און א זיגען מיט איך זעבען יאהר אויף א פריי-
משאק.

בעללא (שמייכלט): הע הע, דו, וואס איז דאס?

סעם: וואס זאל דאס זיין, דאס איז דעם ארימאנס השק.

בעללא: אה, סעמקע, איך האב נאך נישט געוואוסט אז דו ביזט אזא
דאנשוואן.

סעם: וואס דען האט איהר נעמינס, אז מין נשמה איז פון ~~האט~~ ^{קאמט} נעמער. נעמער מנד איך האב איך נישט פירט וואס דער רב האט לייעב. אבער וואס מיינען די קונצען, ראבערט איז אלל-רעם, איהר וקנט אלל-רעם, נאך איך בין מיט'ן קאפ אין דער ערד. בעללא: דו, שוויג שטיל! דו הערסט, קיין ווארט ווענען ראבערט'ן. סעם: נו, נא, איך שוויג דאך. הכלל איך טראג ארויף די פעקלעך און הויז אריין און לויף גלייך אהעק צו ראבערט'ן. (נעמט צוזאמען די פעקלעך געהעריג רעדט) א פלין שטיקעל מעכעל א פלין שטיקעל נעוואנט. (אב).

בעללא: יעס! יעס! דערוועג דארף מען דאס נאך האלטען פאר א סעקרעט אזוי ווייל מין ראבערט. אבער באלד וועט די גאנצע וועלט מענען וויסען אז ראבערט מארמערשטיין דער איינציגער יורש פון מיסער אפגעהימ'ס פערמענען וועט זיין מין מאן, און מין גאנצען וועט זיין מיסס בעללא מארמערשטיין. אוי, יודישע קינדער, וועל איך דאס לעבען א גוטען מאן, נאך דער התונה. א יעדען א- מער וועט ער מיר מוזען שיקען נאך קארלסבאד, פראנצעסבאד, און אבעריקא נאך דערקייט מיטש באהעלטען-בוסש, בורדען-בוסש. א האנע וועל איך מיר יעדען מאן מאכען פון ווערומע מילך, און אטאש בעטה פון אדע-קאלאן נעמינס מיט שאמפאן. מינע פרענדיגע דושעניע און קמדע וואנען אפילו אז ראבערט וויל מיר פערפיהרען. אה, נין! ער גיט אויף מיר אויס אזוי פרעל געלד און האט מיר אזוי לייעב. נישקשה, די מענער ווענען נישט אזוי שלעכט ווי מען שטעלט זיך פאר, דער מיפעל איז נישט אזוי שווארץ ווי מען מאכט איהם. נאך ווער וויסט א קשיא אויף א מעשה וואס עס קען זיך מאכען.

נעזאנג:

הינמינע צייטען איז שווערליך צו טרויען אויף פראמו און צוואנג און ווארט מען קען קיין איינציגען מענשען נישט טרויען וואנער פון דעם נאבעלסטען סארט אייננאנצען נישט טרויען אונסענליך עס וואלט נישט געווען געשארט מען וואל טאקע גלויבען נאך האלטען די אייגענעלעך

אויך ווענען צו יעדער צייט און וואסשען גאנץ ווייט פאר א מיל דאן איז מען פיעל וועלכערער וויל. וויל. וויל. וויל. א קשיא אויף א מעשה לייעב פריינד וואס עס רעפריין: קען זיך מאכען מיר האבען שוין געלויבט איז נאט געוועהן אונזעלעך זאכען א קומצעלע א וויטצעלע א שמוצעלע א שטשויפ. (א צינדעלע א חמנדעלע אין בעקעלע א קניפ. (און פון דעם אלעס קומט ארויס קיין גלאטע זאכען) גיט וויל א קשיא אויף א מעשה לייעב פריינד וואס עס קען זיך מאכען (

יענקעלע ברען איז א יוד אין די יאהרען געהערט און געוועהן א וועלט. זיך שרעקען פאר איהם, מען זיין ווייב זיך פערשפארען ער איז שוין פון לאנג נישט קיין העלד. די בעקעלעך זינען ווי שענע צוויי ראזען ווי בליהען שוין לאנג נישט, אה, נין. דאך וואלט איך געראטען, זיין ווייב איהם נישט לאזען. אפט מאל מיט די דיענסט מויר אליין די דיענסט איז א גולם א נאר אוי בעהנט וואל מען ווערען פון צער. וויל. וויל. וויל. וויל. א קשיא אויף א מעשה... א. ז. ו. (ווען זי טאנצט אב).

אויפטריט ראבערט.

ראבערט (קוקט זיך אום): סעמקע איז נאך נישטא? נו ער וועט נעמט באלד קומען, ער איז דער איינציגער וועלכער וועט מיר קענען העלפען אין מין פלאן, דעם אלטען אנקעל מינעם אין גן-עדן

אריין צו שיקען, און דאס מוז נעשעהן באה. מינע קרעדיטארען
פערפאלענען מיך שוין צופיעל און איך מוז ווי אמשנעלסטען ווערען
דער אייגענטימער פון מיין אנקערס פערשענען, זאגסט... זאגסט קען
נאך דער אנקער ערפאהרען וויפיעל געלד איך פארשווענדען, און ער
קען מיך נאך איינזאנענען ארויסטרעבען פון געשעפט... און בעלזא...
נאך ווי סאך איך שוין נישט פון מינע הענד ארויסלאזען, שוין צופיעל
געלד און מיה האב איך אויף איהר אויסגעגעבען. חא-חא-חא, ווי גלויבט
דאך אז איך מוזן עס ערנסט מיט איהר צו הייראטען... חא-חא-חא,
זי דוס די פרויען זענען, בעלזא און דאך דאכט זיך נישט קען נאך
אין דאך לאזט זי זיך אריינזאנענען... אה, דא קומט סעס.

אויפֿמירט מעם .

מקום: האלדא! מיסמער ראבערט, ענטשולדנאם איהר ווארט שוין געווען
לאנג אויף מיר.

ראבערשט: י-ש-ש... הער מיך אויס איך האב דאך דיר געזאגט אז
אויב דו ווילסט ווערען א ריכער מאן, האסטו יעצט א
געלעגנהייט צו פערדענען נאכ א ליכט פונקט מוויזענד
דאלאר.

סעם: מיין מיינער דאָללער! (פּאַסט) אַהער מייןט עס ערנסט?
ראָבערט: אויב דו גלויבסט מיר נישט, נא, דאָ האָסטו שוין פּאַפּעט
דאָללער רעפּאָזיט.

סעם (הויגערס זיד): און וויל דאך אָבער וויסען פאַר וואָס ווילט איהר
מיר דאָס געבען, אפער וועל איך עס גאָר נישט קענען טהון.
ראָבערט: דו וועסט עס קענען, דו וועסט עס קענען! אלזאָ הערע
טון אויס: גאָר הינטונגע וואָר וועל איך אונזער אויפזעהר
פון שאַם ענטוואַנען און דו וועסט ווערען אויף זיין אָרט אויפזעהר,
און ווען אלע וועלען אהעקגעהן פון דער ארבייט, און דער אלטער
זעס בליבען אליין און קאנטאר, וועסטו אריינקומען מיט עפעס אַ-
אויסרירד, און אזוי וויל דו וועסט דערווערן אז דו קאסט שטעהט אָפּען,
וועסטו אַ געשריט טהון: מיטטער אָפּענהייט, וועט גאָר וואָס אין אייער
קאסט טהוט זיך! דער אלטער וועט נאטורליך צולויפּען און איינגענען
זיך און זעס וועלען ווערן וואָס אין דער קאסט קומט פאַר, דאָ

וואלסטו איהם נעבען א פוש אין די קאסע אריין, פערקלאפטט גלייך
די סהרד אין דאס איז אלעס... דער אלטער וועט דארט דערשטיקט
ווערען, איך קריגע א העלפט פון זיין פערמעגן ווי ער האט פערשרי-
בען אין זיין מעסטאמענט און די קריענסט פון מיר פינף טויזענד דאל-
לאר און אלעס איז א 55-רובט. (קאמישע מצנע סעמקע שוויגט) אלוא, ווא-
רום שוויגסטו? די פערשטעהסט מיר נישט? נו וועל איך דיר צייגען
ווי נא דאס צו מאכען. קוק צו, באקירע זיך. (ציגט מיט דער האנד)
דארט איז די קאסע...

סעמקע : ווי דאָרט ?

ראבערמ: איך חיל נאר אז דו וואלט נאך בלויז מארקירן.
איך בין סעס, און דו ביסט אפגעהיים.

סעם: יודישע קינדער, ער איז משוגע געווארען! איך בין נאך אפגע-
האט!

ראבערמ: איך וויל דיר גאר ציגען. זעהסט: איך געהע זא צו צו
 דיר און זאגע, מיסטער אפענהיים וואס איז מיט איהרע
 קאסע! דו בינאט ניר זא איהן, איך געבע דיר זא איהן פוש אונד פער-
 מאך די קאסע. אליא, ווירסטו עס קענען מאכען? ציגע, ווי אזוי
 מאכסטו עס?

מעם (מראכט דאן ענטשלאסען): אָט איך מאַך עס שוין: שטעלט איך דאָ
איהר זענט מיססער אָפּענהיים, איך געהע זאָ צו צו איך און
זאגע (געהט צו איהם) מיססער אָפּענהיים, וואָס איז מיט איהרע קאסע.

רמבערש: וואס איז געשעהן?

סעם (נוט איהם א פוש): געה מיר אין דער ערד ארײַן, נישט אהער דאָס געלד.

ראבערשט: דא האסטו פופציג דאללער, פופציג האָב איך דיר שוין געגעבן, און אין דעם טאָג וואָס דו פיהרסט אויס דעם פלאַן קריענסטו נאָך ניוו הונדערט, דאָס וועט זיין אַ סומע פון טויזענטער. און דאָס אינבריינע קריענסטו ווען איך בעקום מיין ירושה.

סעם (אפארט): ער וועט שוין ביי מיר בעקומען קריטיגאל.

ראבערמ: אלוז, וואס זאגסטו סעמקע?

מעם (נאמט זיין האנד); אפגעטאכט! געהט און זינט זיכער אז אין גליקן וועט דער אלטער אפגעהיים זיין א נאכט אויף יענער וועלט.

ראבערס: קען איך מיר אויף דיר פערלאזן?

סעם: איהר קענט זיין נאנט ריהנג!

ראבערס: אלל-רייט! האב איך זיין ווייבס דו האסט צו טהון. (אב.)

סעם (קוקט איהם נאך): געהאלד יודען! געהאלד טערקען! פראנצויזען,

כריסטער, דושעפאנעקער און גלחם אזוי מענטשען. מע קען דאך

ממש משוגע ווערען. געהאלד, רבונז של עולם! שמע ישראל! באזשע

מאן! איך וויל שוין אליין נישט וועלכען גאט אנצורופען. ווער איז

מיר! ער איז דאך א רעגער שוחם, א וואלד גולן, א האליגער וואל

איהם א שטיק טהוען. הא-חא-הא! די הונדערט דאללער סעמקע ברו-

דער, זי אזוי גוט און בעהאלט אין קעשענע אריין, אס אזוי. דאס

נעלד וועט צוויי קומען פאר מיין מאמענטקע, וואל לעבען און געוונד

זיין. און מיט דעם דאזיגען בחור וועל איך אזוי טהון: פריהער וועל

איך פון איהם ארויסציהען ווימערל איך וועל קענען און דערנאך הייל

איך איהם אזוי בערגאבען אז ווען משיח וועט קומען און נישט נאך

ווען אלע מענטשען וועלען אויפשטעהן, נאך אפילו אלע אינדיקעס,

גענו, קאמשיקעס, וועלען אויפשטעהן תחת הסתים וועט ער נאך

אלץ לעבען זיין איילען אין דער ערד טועף.

אויפטריט בעללא.

סעם: בעללא! בעללא! ווי געהט איהר? (שמעקט צו איהר) איהר האט

זיך בעגאסען מיט...

בעללא: מיט אדעקאטאן, א יא עס שמעקט! וואג נאך סעמקע, האסטו

נישט געווען ראבערס'ען?

סעמקע: יא, ער איז געגאנגען אין באבריק אריין. פרייליך באסקען,

איז דאס א דושענטעלמאן! איז דאס א נוסע נשמה!

בעללא: א יא ער איז א נוסער הערציגער מענטש?

סעם: יא דאס מוז אויף זיין מאמען.

בעללא: וואס האסטו געוואלט?

סעם: עה, נאך נישט. פרייליך באסקען, איך וועל איך עצעס פרי-

גען נאך איהר וואלט איך נישט בעלדיגען.

בעללא: פרעג וואס דו ווילסט, פון דיר וועל איך זיך נישט בעלדי-
דיגען.

סעם: א שעהנער קאמפלימענט! פרייליך באסקען, איהר האט מאקע
לייב ראבערס'ען?

בעללא: אה, סעמקעלע, דו ווילסט דאך שוין מאקע וויסען צופיעל!
וואג מיר צו וואס פרענסטו דאס?

סעם: ערשטענס וואלט איך איך געקענט געבען אויסקונפטע איבער
איינער צוקונפטגען און צווייטענס אויב נישט האב איך שוין
אין אנדערען חתן.

בעללא (מיט כעס): אזא הועה! ווי האסטו דאס געוואלט מיר אנא-
דערען פארצושלאגען? אנדערען חתן! ווער האט דיר

געבעטען? (שמעלעך) ווער איז ער דאס דער חתן? ער האט

עפעס א סך געלד?

סעם: דערוויל האט ער די שטובאמקע. (ווי פערשעט זיך) אבער ער

דארף אבנעהמען א ירושה פון זינעם א ווערען.

בעללא: א ירושה פון זינעם א ווערען דארף ער אבנעהמען? און ווי

אלט איז דער ווערען?

סעם: דער ווערען איז אלט אלט און צוואנציג יאהר.

בעללא (אנטלויפט פערשעט): איז ער א שטער?

סעם: אזוי וואגט ער.

בעללא: ער איז א שטער און האט אבנעהמען א ירושה. וואס-וועט

האב איך אנצווערען? ברענג איהם אריין.

סעם (ווייל באסקען איהר האנד): פרייליך באסקען איך האב מיר די עהרע

פארצושטעלען.

בעללא: וואס סעמקע לין? וואס ווילסטו מען וואל מיר רופען מא-

דאס לעצטלעך.

סעם: געווער מינר. געווער מינר. איך בין שוין נישט קיין לין, א

סימן האט איהר אז איך וויל איך פאר א חייב.

בעללא: הא-חא-חא! וואג נאך סעם, וויפיל פערדינעסטו א וואך?

סעם: איך? איך קען מיר נישט בעקלאגען, איך מאך מיר אזוי אין

רנע שמונדען מינע פיער און א האלב דאללער א וואך לייכל

און אסאל אז נאט העלפט אז עס מאכט זיך מיר צו ארבעטען פאר-

אויבס, קען איך עס דערשלאסן ביי זעקס מיט נין און דרייסיג סענס.

בעללא: זעקס דאלאר מיט נין און דרייסיג סענס, פונקט נענט צו דערען אויפן טעלעפאן.

סעם: נעווער מיט, אז איהר וועט זיין מיין ווייב וועט איהר נישט דארפן דערען.

בעללא: דו וויסטסט סעמקע, וויפיל מיין מאן וועט מיר דארפן נע-
בן אויף צו לעבן א יאהר?

סעם: וויפיל א שטינדער?

בעללא: נישט וועניגער ווי פופצעהן טויזנט דאלאר א יאהר.

סעם (ווייל פאלט): אוי, מיר דאכט זיך אז איך האב בעקומען די שווע-
רע קרענק. פרייליך באסקן, מאכט עס פאר מיר א בייסל
ביליגער.

בעללא: נין איך קען נישט, עס קאסט מיר אלען טייערער, וואס זשע-
דו דענקסט אז פופצעהן טויזנט דאלאר א יאהר איז צו-

פיער. זעהסטו, מיין ראבערס האט עס מיר פערשפראכען. איך האב
אלען געלעבן אין די צייטונגען ווי א גרויסע דאמע האט געשריבען
אז מיט פופצעהן טויזנט דאלאר א יאהר קען זי קוים אויסקומען.

סעם: איך האב שוין געלעבן א שטענדיג וואך אין די צייטונג, אזא
פריי האט זייערען יאהר נישט געהאט קיין קינדער און אויפן
אכטען יאהר. (בעללא ערשטוינט ווייל וויסן וואס) האט זי זיך געעפענט א
צוקערניץ.

בעללא: אוי סעמקע, ביזטו א ליץ. ווארט, איך וועל אויסרעכענען:
פינף טויזנט דאלאר אויף קליידער איז פיעל?

סעם: אזוי, א צוויי, דריי, דאלאר איז צו פיעל.

בעללא: פינף טויזנט דאלאר אויף א אויסמאכביל און נאך א-
דערע.

סעם: נין, נין, ביי מיר וועט איהר נישט דארפן פארהען און א
אויסמאכביל איהר וועט פארהען אין א מיסט וואנען און איך
וועל אייך שלעפן.

בעללא: נו, נו, סעם הער אויף. פינף הונדערט דאלאר אויף הי-
סען שויד און שפילקעס.

סעם: עס וואלט שוין אלעס נישט געווען, שטעהען אבער די שפילקעס
אין וועג. פרייליך באסקן, לעבע קענט איהר דאך ביי קי-
נעם נישט קריגענען, נאר ביי מיר וועט איהר עס האבען.

בעללא: וואס טויג מיר לעבע? איך דארף נעלד.

סעם: נעלד און נעלד! אוי, יודישע קינדער, ווי נעמט מען נעלד?

דועט

בעללא: דער מאן וואס וויל נאר בעזעצן מיין האנד
מזו זיין א ריכטער יונג.

ער טעג טאקע זיך שלאגן קאפ אין דער וואנד
פאר מיר מזו זיין אלסדינג.

סעם: עס מזו אבער דאך זיין א מאס צו דעם וועלער
עס איז דאך א פראגע אויב ער האט

וואס ער פערמאגט לענט ער ארויף אויף דעם טעלער
אויף מעהר האנט ער צו נאט.

בעללא: נין נין, דיר נישט ביי מיר

איך וויל קליידער דימאנטען

און א דיענער ביי דער טהיר

גרויסע פערדער און בריליאנטען

אויך א סאמאכאד פאר מיר

אויף אלע בעלער מאסקעראדען

מזו איך די ערשטע זיין געלאדען

פון פויגלע איהר אמלעטען.

סעם: אוי געוואלד!

בעללא: פון צינגעלעך קאטלעטען.

סעם: קטראאל.

בעללא: און דאס אלעס וואל נישט שאדען

מזו איך מיך אין הייסע מילעך באדען.

סעם: נו וויסטו-זשע וואס ווילסטו הערען א דאס

וואס איך קען דיר געבען איז דאס

אויף פרישטיק ברויט מיט וואסער

אויף מיטאג בארשט א נאסער
אויף נאכטמאל א שטיק הערונג און א ציבעלע דערצו.
און אויף דעם קאפ א קופקע
און א וואסאזע יופקע
אויף די פיס צוויי אלטע שקראפעס
דעם גארדעראב קרינעסטו
אויך צוויי רוסס אין א בייסטונג,
חויז רעט'ס אין קעמץ דאס וויסט מען
יא דאס וועט זיין די פערניטשע פון די רוסס איבעראל

בעללא : א מאנקי אה דאנקי א ברוט'ס דעס'האל.

סעם : איך האב נאך געלאכט א שפאס זיך געמאלט

אין דעם אמת'ן וועסטו מינע זיין.

בעללא : נעה אוועק ענסיראן, ענסיראן.

סעם : דער נישט אזוי, חיל איך שטארב בארד, אזוי אזוי.

וועסטו מיך דא נישט זעהן מעהר.

בעללא : איי דאן קער איי דאן קער.

סעם : בעללא דיער.

בעללא : נעה אוועק פון מיר.

סעם : בעללא האב שוין רחמנות אויף דעם קליינעם דיך

און גיב מיר א שאו.

בעללא : נו נו נו נו.

סעם : בעללא זעה פערדערה דיר נישט דעם קאפ.

בעללא : וואס?

סעם : בלייבסט א מויד ביזן גראען צאפ.

בעללא : נאט אין יע ליהף

סעם : זי ביי זיך נישט אזוי שמאלץ.

בעללא : נו נו נו נו.

סעם : אנארד דאס שארט און דהן ליהף.

בעללא : וואס, וואס, וואס.

סעם : קענסט פראבירען.

בעללא : וואס פראבירען?

סעם : וועסט נישט פערלירען.

בעללא : יא פערלירען.

סעם : קענסט נאך געווינען אויך. (ווי וואס פראוץ, ער מיך פאר א חייב)

רעפריין : (מירלעך נאך נישט שטאלצירען צופיעל זעהט

(חיל מען איך צו דער חופה פיהרען פרעהליך נעהט

(אוי איהר דארפט נישט צופיעל גלויבען

(און דער נאך חרטה האבען

(איער יונגע יאהר בעגראבען דארפט איהר דאך נישט.

(ווי טאנען אב).

פערדערהלונג.

(אפענהייט'ס קאנטאר אויף דער ביהנע, ערוואל, ארבייטער, אויף דער

ביהנע אייניגע שפילען אין קארטען, אייניגע לעזען צייטונגען).

ארבייטער (מיט א צייטונג) : איהר זעהט, אט דאס היסט א גליק פון

אניארבייטער, הערט נאך (לעזט), אין א פאר שטונדען ארום

נאך דעם געשפרעך האט דער גרויסער פלאנאטאטאר דער מילטן מעל-

יאנער זיך ענדליך איבערצייגט אז דער ארימער מאלער איזט זיין

אייגענער זאך וועלכען עס קומט לויט דעם געזעץ א ירושה וועלכע

וועט בעטרעפן אריבער וועלכען מיליאן דאללאר.

אויפמרים סעם.

ארבייטער : נו, אט האסטו איהם, סעמקע, פאר וואס האסטו נישט

געפינען אזא בשר'ע מציאה?

סעם : וואס איז?

ארבייטער : דו האסט דאך מיר דערזעהלט אז דו וויסט אויך נישט

ווי דוין מאמע איז אהנגעקומען און ווער איז ער. הער

וואס עס שטעהט דא אין דער צייטונג, א פראסטער ארבייטער האט

אויך נישט געוואוסט ווי זיין פאטער איז, מיט איינמאל האט ער אויס-

געפינען אז ער איז א ווהן פון א מילטן מיליאנער.

סעם : אה יעס, איך האב עס געלעזען אין א נעכטיגען טאגעבלאט.

היבט זיך אן א מעשה! ביי ליטען איז דא מול, אבער נישט

ביי מיר, איך וועל שוין מיין טאטען נישט געפונען, און טאמער
יא, וועט ער אוראיי זיין א דאבעל ברויטשטער קבצן.

אדרייטער: זאג נאך, סעמקע, שוין לאנג אז דוין טאטע איז אוועק
פון אייך?

סעם: ער איז אוועק נאך אירער אונד בין געבוירען געווארען. א רוח
אין זיין טאטעס ארבעט (אלע לאפן) איהר לאסט! אזא טאטע
פערדענט נישט בעסער, אז איך וויל איהם שוין נאך נישט
געפונען אייך.

אדרייטער: נו און דוין טאטע האט נאך נישט געפרוהט איהם צו
וועלן?

סעם: נאך ווי אזוי געוועט, אפשר וועט דורכאנאנד איז
געשטאנען אנאנסירט אין אלע צייטונגען פון ווילנע, מינסק,
פונסק, אז ווער עס וועט בעגעגענען א יונגעמאנטשוק מיט א שווארץ
בערדעל מיט וואנסעלעך און מיט א פינגע געקרייזעלטע פאלקע און
אז ער וועט זיך אויסגעבען פאר א'אנענט פון יונגערס נעה מאשיגען,
זאל מען דעם דאזיגען פינגעס בחור תיכף ארעטירען און ברענגען.

אללע: נו?

סעם: נו, וואס פרעגט איהר קשיות, האט עס געהאלפען אקו-
ראט אזוי ווי א טיירטען, א האספארא פאמיליע, ער איז אוועק
אין גוטשטאל.

עזריאל: קום נאך אהער סעמקע, ווי אזוי זאגסטו? ער האט גע-
האט א שווארצע געקרייזעלטע פאלקע?

סעם: יעס יעס וואס-זשע איהר האט אפשר בעגעגענט אזא מיין חברה-
מאן? מיט א שווארץ בערדעל און מיט שווארצע וואנסעלעך?

עזריאל: מיט א געקרייזעלטע פאלקע?

סעם: מיט א שווארץ בערדעל.

עזריאל: מיט א שווארץ בערדעל? נין.

סעם: הערט א מעשה! אבייך איך האב געמיינט, אז אט אט אט, וועט
ער מיר דערזעהלען ווי מיין טאטע איז.

אויפטרייט לעאן (א בוסעל אויסגעקענט).

לעאן: פריינדע, צום בערירען מוז איך אייך זאגען. אז ראבערט מיר

פאר קיין פאל נישט גאטקומען אונזערע פאדערונגען.

עזריאל: אזוי, ראבערט וויל נישט גאטגעבען? איך וואלט מיט איהם
נאך נישט געוואלט רעדען, פאר וואס ברויט נישט בעסער
געגאנגען צו איהם אלעין, צו אפעהענגען?

לעאן: איהר וועסט דאך, ביי יעדען פרייז איז דא א הונד! איהם אלעין
האט נאך נישט געפאסט מיט אונז צו פעהאנדלען.

עזריאל (געט אויסגעקענט): אזוי, איהם אלעין האט גאנצישט געפאסט
מיט אונז צו רעדען? אזא גרויסער פרייז איז ער? איך האב
נאך איהם געווער געוועהן.

לעאן: ווי איך זעה ברודער, וועט מען מווען ארונטעררופען אלע
ארבעטער אין א סטריק, ווי דענקט איהר ברודער, זאל איך
זיך ארונטעררופען?

אללע: יא, יא. (לעאן פטפט, אלע ארבעטער קומען ארעין).

אללע: וואס איז געשעהן?

לעאן: אונזער באס האט זיך ענטוואנט אונז נאכצוגעבען די פא-
דערונגען. ווי זאגט איהר ברודער, זאלען מיר ארויס אין א
סטריק?

אללע: יא א סטריק! א סטריק!

איינער: נין, נין, איך קען נישט סטריקען, עס איז פאר יום-טוב
איך מאך א פארמלאג מע זאל אבלאזען דעם סטריק אויף
שבת נאך שבעות.

לעאן: ווי איך זעה מינע ברודער, וועלען מיר צו קיין צוועק נישט
קומען. ערוועהלט זיך א פארשטעהער און זאל מען אבהאלטען
א מיטלינג.

אללע: גאדשטעין זאל זיין פארוואנדער.

סטרייק נומער № 0 געזאנג.

ערשטער (דער פארוואנדער):

זינט רוהיג ברודער מאכט נישט קיין געווער

וועל איך אייך ערקלעהרען.

רוהיג, רוהיג, רוהיג.

באר:

ערשמער: ואל יעדער בעזונדער רעדן אצינדער
ניט אויפגעקעגן ווערן.

כאָר: רוהיג, רוהיג, רוהיג.

ערשמער: ואל זיך יעדער גוט דורך-רעדן
דאָס וואָרט גיב איך א יעדן.

כאָר: צום וואָרט.

צוויי דאמען: עס איז שוין מער נישט צום אויסהאלטן
די קינדער שרייבן און מאַכען געוואלדען.

אלע: ברענגט שוין אהער ווארטען קענען מיר נישט מער.

ביידע: מיר ווילען שטיצע פון דער קאסע.

מיר וויסען אז עס איז דא געלט א מאסע.

אלע: וואָס וועט זיין וואָס וועט זיין

קאָסט ליג זיך אין די ערד ארמין

איינע: איהר דארפט אָבער נאָר נישט רעדן איהר דארפט

שטיצען שט.

צווייטע: וועט איהר אפשר מיר פערזענליך נאָר צו רעדן האָט

איינע: נעמט צו בינד דאָס קינפֿעלע.

צווייטע: אין דער ערד האָב איך דין שטופֿעלע.

איינע: ווער געשוואָלען

(ביים

צווייטע: דו געדראָלען

ביידע: א דו שטיק שלאָק דו קריגסט א קנאק, גוואַלד, גוואַלד.

דער צווייטער: איך מאַך א פאַרשלאָג הערט מיך אויס

מינע שוועסטער ברודער יעס

מיר זאָלען אויף א סטריק ארויס

דאָס איז א פלאַן דער בעסטער

פראָזא: וויסט איהר וואָס מיר וועלען שענקען די בעל-הבתי-מלך.

געזאנג: מכות מכות וועלען מיר זי שענקען

(מכות מכות מער נאָך ווי זי דענקען

(ביים מכות מכות פאר זי צו קענקען.

דריטער: (דער זעלבער וואָס וויל נישט סטריקען).

אוי ברודערלעך הערט.

כאָר: וואָס וויל ער.

דריטער: אוי מאַמער פערקעהרט.

כאָר: וואָס זאָגט ער.

דריטער: מיר דארפען זעהן גוט איבערקלעדן

וואָס עס קען פון דעם סטריק ווערן

הערט, הערט, מאַמער פערקעהרט.

כאָר: מע האָט דין אין דער ערד. (ער זאָגט איבער) מאַמער פערקעהרט.

דריטער: איך בין א בעל מעטאפער, קען עין הרע קינדער אַכט

זי אלע ברענען זי ווילען קענען

און מין יודענע און איך דארף, ניט פאַר איך געדאַכט

א סוף, א זאק, א קלייד, א ראָק.

ביים סטריק ווי נעמט מען דאָס.

בעסער לייענען, זאָלען מיר נאָך געבען.

אמאָל איז א רחמנות אויף א בעל הבית

אוי מאַמער פערקעהרט, גוואַלד גולנים.

מאָמער פערקעהרט.

כאָר: מע האָט דין אין דער ערד.

דריטער: מאַמער פערקעהרט.

פיערטער: ווילט איהר א סטריק.

כאָר: סטריק, סטריק.

פיערטער: ווילט איהר א סטריק.

כאָר: סטריק, סטריק.

פיערטער: דאן מוזט איהר אלע צוזאמען האַלטען זיך פֿעסט.

כאָר: האַלטען זיך פֿעסט.

פיערטער: ווילט איהר א סטריק.

כאָר: סטריק, סטריק.

פיערטער: ווילט איהר א סטריק.

כאָר: סטריק, סטריק.

פיערטער: זיט בראו און גוט קעמפֿט אלע מיט מוט און האַלט זיך

פעסט. האלט זיך פעסט.

כאָר : סטריק, סטריק, סטריק.
דאָס איז אונזער רעטונג פון נויט
סטריק, סטריק, סטריק.
מיט דעם איז זיכער דאָס ברויט.
סטריק, סטריק, סטריק.
דאָס איז דער קאמפף צום טויט.
דאָס איז די וואפע איבעראל אקעגען קאפיטאל.

דאמען : א סטריק.
מענער : א סטריק, א סטריק. (בוסס)
אלע : א סטריק, א סטריק. (

אויפטריט ראבערט.

ראבערט : אלוא ווער עס וויל נישט ארבייטען זאלען מאכען דאָס פאָרט
קומען.

לעאן : דאָס איז א ביסל צו דייטשטענדיש פאר אונז, טהוט מיר א
טובה און רעדט בעסער דאָס זעלבע אויף מאמע לשון.

ראבערט : איך מוין נאנץ איינפאך, ווער עס וויל נישט ארבייטען זאל
צום טיפּעל געהן.

לעאן : אט זעהט איהר, אויף געהן צום טיפּעל זענט איהר בילכער
פון אונז. אויב איהר ווילט אהין געהן האָבען מיר חלילה
נישט דאָנעטען. (צו אלע) ווי מיינט איהר מינע פריינדע ?

אלע : אונטערשטיצט.

לעאן : האָט קינער נישט דאָנעטען ?

אלע : גייעמאנר.

לעאן : (צו ראַבערט) איהר הערט, איהר קענט פראַנק און פריי געהן
צו אַרדע שוואַרץ יאהר אַבשלוס פון דער יוגא. (אלע לאַכען).

אויפטריט בעללא.

א מיידעל : סעי, מיסטער ראַבערט וו האָט עפעס אָנגערעדט אויף אייך
מיט בעללא.

ראַבערט : עס איז א ליגען, נעהט ארויס פון דאָנען, אז נישט וועל
איך אייך אַרויסוואַרפען. (שטופט זי) :

עזריאל : (אלע לאָזן זיך צו ראַבערט) : הע, פאָסטאָי בראַט, הער-ושע דו
לויפער, אז דו האָסט געהאט די חוצפה אַרונטער צו רייסען
די פרייזען און האָסט אונז אפילו נישט געפרעגט, נו דערויף ביזנו
דאָך א הונד, זאָלסט רייסען. אז דו בעללדיגסט טאטעס פון קינדער
און הייסט זיי געהן צום טיפּעל האָסטו דאָך געהערט א בעשלוס פון
דער יוגא אז צום טיפּעל געהן ביזנו בילכער פון אונז, אָבער ווען
דו העסט וואָנען אַנצוריהרען אַדער צו בעללדיגען די מידלעך וועלכע
אַרבייטען מיטן שווייט צו פערדנענען עהרליך ווער שטיקעל ברויט,
דאָן זעהסטו דאָס בינטעל פונגער, דאָס וועט באַלד ליגען אויף דיין
באָק. (לאָזט זיך צו איהם, בעללא לאָזט נישט).

ראַבערט : נאָר נישט שלאָנען, איך טראַנע אויגען-גלעזער.
בעללא : פאָפא ! פאָפא ! וואָס ווילסטו טהון ? ער האָט דייך נישט גע-
מיינט, ראַבערט איז א גוטער מענטש, ער רעדט שטענדיג
גוטס וועגען דיר.

סעם : פרייזען באַסקן, פאָלגט מיך און לאָזט איהם געבען א פאָר
פעסט.

אלע : וואָס האָבען מיר זיך מיט איהם צו קריגענען, מיר ווילען זעהן
דעם בעל-הבית אלעין, מיר ווילען מיט איהם אלעין רעדען.

אויפטריט יאָזעף.

ראַבערט : גוט, אָנקער, וואָס איהר זענט געקומען.

יאָזעף : וואָס איז געשעהן ?

ראַבערט : הערט א פרעכדיג : זיי ווילען נישט אַרבייטען און ווילען
נישט דעם שאַם פערדנענען. איך האָב זיי געהיטען אַרויס-
געהן האָבען זיי מיך געוואָלט שלאָנען.

יאָזעף : ווי, שלאָנען ? ווער האָט דאָס געוואָלט ?

ראַבערט : (ווייל צווייגען אויף עזריאל) : בעללא ווונקט מיט די אויגען אז ער וויל נישט
זאָנען אויף איהר פאָטער, ער צייגט אויף לעאן : דווער קערל, דאָרט.

עזריאל : עס איז א ליגען ! איך האָב עס איהם געוואָלט דערלאָנגען.

יאזעף: אדך לאסט דעם קערל וואס ארעטירט.

עזריאל: ארעטירט, אזוי? און פארוואס פארענט איהר נישט, מיט-
מער אפגעהיט, פארוואס איך האב איהם געוואלט שלאגן?

יאזעף: עס איז מיר נישט נויטווענדיג צו וויסן, אויב איהר ווילט
נישט ארבעטן זינט אזוי גוט און געהט איך געוונדערהייט.

עזריאל: אט זעהט איהר, אז איהר רעדט ווי א שטיקעל מענטש און
עפעס אנדערש, קומט! (אלע פרויען אב. הויז בעללא). איהר
וועט מיר ענטשולדיגן מיטער אפגעהיט, איך וויל איך פארעטן, איז
דאס נעמען אייער אייגענער בעפעהל מע וואס אונז ארויסעררייסט פון
די פרייען?

יאזעף: אה לאזט מיר צוריק, איך מיש מיר נישט אין די זאכען,
אלעס וואס מיר געפינען געפינען פאר נויט, דאס טהוט ער,
ער איז דער גענעראל פון געשעפט. איהר פערשטעהט?

עזריאל: א גענעראל! וואס זשע קיין בעסערען גענעראל האט איהר
שוין נישט געפינען? ווען איך בין אויף אייער ארט, וואלט
איך אזא מין פויגעל נישט פארוואלט מינע שוין אבצופוצען. ער
רעדט צו די מענטשן ערנער ווי צו קעשענע נגבים.

יאזעף: געהט ארויס פון דאנען! איהר גאטס פערדאמטער הונד!
געהט ארויס פון דאנען. ראבערט, געה ברענג מיר א פא-
ליסמאן!

דער ליטוואק: א פאליסמאן איז סלעכט! (לויט אב).

ראבערט: אלע-רײט, אנקער. (געהט פערשעפעט ווי אין ליטוואק) סקאנדאל!
מינע אויגען-גלעזער.

עזריאל: איהר האט געהערט ווי ער האט מיר גערופען? גאטס פער-
דאמטער הונד! און פארוואס? איך האב דאכט זיך גע-
רעדט צו איהם ווי א מענטש.

מעם: מיטער באסקן, פאלגט מיר און לאמיר אוועקגעהן איידער
ער ברענגט א פאליסמאן. פרייליך באסקן, איך טראג מיר
שוין אב. (אב).

לעאן: קומט, צו וואס מויל עס איך? וואס פאר א נוצען וועט איהר
האבען דערפון? פאלגט מיר לאמיר בעסער אוועקגעהן.

עזריאל: געהט, געהט, אויב איהר האט מירא פארין פאליסמאן.

געהט איך, איך וועל מיר מירן שטערטעל אלעין בעשטעהן.

לעאן: ווי איהר ווילט, איך וויל נישט ווערען ארעסטירט. קומט. (אב
מיט אלע).

יאזעף: יעס, איך וועל איך וויען ווי אזוי צו סטריקען. (קלאפט און
מיט) בי מיר סטריקט מען נישט! איהר הערט, בי מיר
סטריקט מען נישט.

בעללא: קום פאפא, זעה נאך ווי עס וועד און איהם די רציחה, איך
האב מירא פאר איהם. ער וועט אויס ווי א מערדער.

יאזעף: שווייג, די קליינע, די מינסט אז איך וויל נישט וואס פאר
א געשעפטען די פיהרסט בי מיר אין פאבריקע... די...
די אויסגעלאסענע.

עזריאל: שטיל! וואס נישט צו בעללינגען מיר קינד! מיר טאכטער
איז אן אויסגעלאסענע? מיר קינד? הערר אפגעהיט ציהט
צוריק אייער ווארט. ציהט צוריק אייער ווארט וואס איך,
אז נישט...

יאזעף: און אז נישט וואס וועט איהר מיר טהון? געהט ארויס. ראנג-
לען ווי ביינע, מוויק פארמא.

בעללא: פאפא! פאפא! מיטער אפגעהיט. (מען הערט ווי ער ווערט
אראפגעווארפט פון די טרעט).

יאזעף: מירן גאט! וואס האב איך געטהון! (גערויש אינגען) וואס איך
אנטלויפען? נין, דאס וועט נאך ערגער זיין.
(גערויש אינגען, בעללא שרייט. אויסטריט לעאן, ארבייטער בעללא
טראגן עזריאלען).

בעללא: פאפא! פאפא!

לעאן: אט איז ער שלאגט איהם.

אלע: שלאגט איהם! שלאגט איהם! (לויט ווי צו איהם).

אויפטריט צוויי פאליסמאן.

פאליסמאן: וואס איז געשעהן?

יאזעף: איין אומגליק... דער מאן...

~~פאליסמאן: וואס איז געשעהן? וואס איז געשעהן? וואס איז געשעהן?~~

פאליסמאן: טעלעפאנירט נאך א רעטוינגס-וואגן.
 לעאן: מיר האבען שוין טעלעפאנירט.
 פאליסמאן: (נעמט ארויס א ביסל צום פערשטענען): ווער איז דאס מירעל?
 לעאן: דאס איז זיין מאכטער.
 פאליסמאן: (פערשטענען): ווי וואהנט איהר?
 בעללא: 303 טשערן סטריט. (מען הערט טראנסמיטירן פון א רעטוינגס-וואגן).
 פאליסמאן: האסטו א מוטער?
 בעללא: נין, מין מוטער איז דערמאנקען געווארען מיט פופצעהן
 יאהר צוריק אין אדעס אין שווארצען ים.
 פאליסמאן: ווי הייסט דין פאטער?
 בעללא: עזריאל באסקין, אין אדעס האט מען איהם גערופען באק-
 שניקן.

יאזעף: מין נאט! איז דאס מעגליך?
 (אויפטויט דאקטער מיט א קעסטל אין האנד, גיט עזריאל'ן צו שטעקען.
 עזריאל ערמאכט, די צוויי וואס זענען מיטגעקומען מיט דעם דאקטער
 ברענגען א ליבענטשענע טראגע אין וועלכע מען לייגט ארעין עזריאל'ען).

יאזעף: (קוקט אויף איהם): יא ער איז עס מין ראזעס מאן.
 ראבערט: אנקעל וואס איז אייך? (פויער)
 פאליסמאן: (פיהרט צו יאזעף'ן צו עזריאל'ען): מיסטער באסקין איז דאס
 דער מאן?

עזריאל: (שאקלט מיטן קאפ יא):
~~פאליסמאן: לעבט ארויף איבער האנד איין איהם~~
 עזריאל: (עזריאל לעגט ארויף די האנד און פאלט צוריק): ער! ער! (מען פיהרט
 איהם ארויס, בעללא שרייט) פאפא! פאפא!

(פארהאנג)

דריטער אקט.

(אויף דער ביהנע נוצט דאס פארהאנג און וועגט שוין אסאךס נאכ'ן געוואנג).

אויפטויט בעללא אין ראבערט.

ראבערט: העללא לידים אונד דושענטעלעסעס, איך האבע אייך
 די עהרע פארצושטעלען פרייליכן באקשניקן.

אלע. ווער איינגענעהם.
 בעללא: מיסטער ראבערט וואס איז? איהר האט שוין פערנעסען מין
 נאמען? וואס ווילט איהר מיר עפעס מין נאמען במשען?

ראבערט: אלל-רייט איבערלאס עס מיר.
 איינע: לידים קומט וועלען מיר האפען א שוויג.
 אלע: יעס, יעס.

איינע: מיסס באקשניקע ווילט איהר מיטגען מיט אונז באדען
 זיך?

בעללא: מיט פערנענענען. (ווייל געהן).

ראבערט: בעללא געה נאכט, איך האבע מיט דיר עטוואס צו רעדען.
 בעללא: אלל-רייט, געהט מינע ליבע איך קאמע באדד (פארהאנג).
 ראבערט: בעללא, ווארום האסטו נאכט געווארט אויף מיר אין האטעל?
 בעללא: וואס-זשע איהר האט טאקע געמיינט. אז איך וועל קומען
 צו אייך אלעין אין האטעל אריין? נו סער איהר קענט מיר
 נישט? איך האב טאקע ליעב זיך א ביסעל צו אפגעווערען, אבער אלעין
 מיט אייך אין האטעל! וואס איז? ווער בין איך ביי אייך? וואנט מיר
 נאך ראבערט פארוואס האט איהר מיר געגעבען א נאמען?

וואס-וועט מיר באסקן געפאלט איך נישט? באקשונגן האט ער מיר א נאמען געגעבן.

ראבערס: פארשטעהסט, דער סקאנדאל מיט דעם פאטער, ווי האבן געלעבן אין די צייטונגען באסקן, עס פאסט נישט.

בעללא: איז וויסט וואס איך וועל איך וואגן מיסטער ראבערס? איך הייב אהן חרטה צו האבן אויפ'ן גאנצן שידוך, איך האב מורא אז איז געמיינט מיך אויף זיכער. הערט היינט מיר עס אנדערע נעמען, היינט מוזט איז וואגן איבער אנקעל וועגן מיר און וועגן די פופצן טויזנט דאללאר וואלט איז נישט פערנעמען. איך וויל וויסן איין מאל פאר אלע מאל וואס בין איך מילכיג, צו מלחשין? ראבערס: יעס בעללא, היינט ווירט עס אנדערע געהען. איך ווערע שפראכען מיט מיין אנקעל, אונד דו ערמארטע מיך ביי די בריק. אבער בעפאהר איך געה, וויל איך פון דיר איהן קום. בעללא: אלל-רייט, ווען דו צוריק קאמסט בעקומסט צוויי. ראבערס: צוויי! אה מיין טיערע בעללא איך קומע גלייך, (אב).

אויפטריט סעם (אין א הייסן קאסטיום).

בעללא: אה סעם, וועה נאר ווי דו וועסט אויס, עס שיינט דאך פון דיר אראפ, ווי האסטו געקויפט דעם קאסטיום?

סעם: איך האב איהם געקויפט אין א שוך געשעפט.

בעללא: סעם, וואס מהוסטו דא?

סעם: אז איך בין דא, מן הסתם דארף איך זיין, ווי איז ראבערס? בעללא: ער איז אריין געגאנגען צו זיין מאנטע, ער דארפט מיט איז רעדען וועגן... יעס סעם, עס קען זיין אז באלד וועל איך ווערען מאראם מארמערשטיין.

סעם: אזוי! אז גרויסע עהרע איז צו הייסן מארמערשטיין? איך וויל בעסער הייסן סעמקע לץ און זיין א נומער יונג איבער צו זיין אזא טיראן. ווי איבער ראבערס מארמערשטיין.

בעללא: סעמקע וואס איז דאס?

סעם: גארנישט. מיט באסקן, פאלנט מיך און טשעפעט איך אב פון איהם און טשעפעט זיך צו צו מיר. וואס מאלט איבער פאפא?

בעללא: מיין פאפא איז שוין אלל-רייט. ער איז טאקע א קריפער, אבער ער פיהלט זיך נישט, סעמקע וויסטו וואס, קום וועלען מיר בירע לאפען א שוויט.

סעם: מיט איך, מיט באסקן! מיט איך וואלט איך געקענט שווימען פון אמעריקא ביי אראפ, איך מוז אבער דא זיין איך האבע זעהר נויטיגע ביזנעס אויסצופיהרען. מיט באסקן, פיהר איך אויס די ביזנעס וועט איהר זעהן וואס פאר א ספארט איך וועל זיין.

בעללא: וואס? סעמקע לץ א ספארט? אלל-רייט איך ווינטע דיר גליק וויבן זיך די הענט. קום סעם, בעגליטע מיך א שטיקעל וועג צום ים.

סעם: גיין גיין, איך קען נישט אהעק געהן.

בעללא: פארוואס?

סעם: וויל איך ווארט דא...

בעללא: אויף וועמען ווארטסטו?

סעם: איך ווארט אויף א מומע.

בעללא: אה סעם דו דערמאנט מיך אין מיין פעטער.

סעם: וואס עפעס איבער פעטער?

בעללא: מיין פעטער האט איך געוואלט א מומע.

סעם: איך וויל אויססטען הערען וואס פארא מומע דער פעטער-האט געוואלט.

בעללא: אה וועל איך דיר באלד ערצהלען.

געזאנג דויעט.

זי:

מיין מומע איז געשטארבען פאר א יאהרען און דער פעטער איז געבליבען גאנץ אליין געהאט האט ער זי אין זפרון אויף דעם בית עולם פלעגט ער פאהרען היינען אויף איהר קבר פלעגט ער געהן. יעצט איז מיין פעטער גאנץ איבערגעבויטען ער איז פרעהליך עסט און מרוקט און לעבט און לאכט דער פעטער לעבט א טאג א נומען

פוצט זיך אויס און מאכט ווייטען.
ווען לויפט ער אום די גאנצע נאכט

רעפריין:

(ער וועט א מומע
(דאס פעטערלי וועט א מומע
(עס מען זיין א דייטשקע א גוי'ע און נישט קיין פרומע
(ער קריכט ביינאכט דורך די הינטער טהירען
(וויל דארט ברענגט מען איהם צו פיהרען
(צו א מומע.
(דאס פעטערלי וועט א מומע, אוי אוי מול טוב

2

ער

דאס הונדל איז זעהר געווען א פרומע
און דערפאר איז ער געשעצט געווען ביי יעדען
אין שוהל געלערנט האט ער אימער
ניט געקוקט אויף פרויענצומער
מיט וויכער פלעגט ער קומעןאל נאך נישט רעדן
פון דעם ווערען האט ער דאס נאך בירושה
אלע מארגען פאר'ן דאווענען אין מקוה געהן
צום סוף ביי ברכה און קרושה
ווארפט ער אייגעלעך אויף אנאשה
ערנערט נאך האב איך פון איהם געוועהן

רעפריין:

(ער וועט א מומע
(דאס הונדל וועט א מומע
(עס מען זיין א דייטשקע א גוי'ע און נישט קיין פרומע
(ער קריכט ביינאכט דורך די הינטער טהירען
(וויל דארט ברענגט מען איהם צו פיהרען
(צו א מומע,
(דאס הונדל וועט א מומע, אוי אוי מול טוב.

פראגא

סעם: נא און אזא יונג קאמטשקעלע וויל ער דעם קאפ אראפ-
רעדען. יעס ברודער, ראבערט ננב, איך האב דין שוין
נוס, פערוארגט דו וועסט שוין הינט קיין מאנקי ביונעס מיט בעללא
נישט מאכען איך האב שוין בעשטעלט א נומען חברה-מאן וואס וועט

דיך היטען און דיר ארויסהאפען דעם ביסען, איידער דו וועסט איהם
ארטן לעגען און מויל ארעין. און אלעס, צולעב וואסו צולעב געלד,
צולעב דער מאטניא. אוי, געוואלד יודישע קינדער, ווי נעם איך די
מאטניא!

זינגט

וואס איז הינט איבעראל
דער גרויסער איבעראל
וואס נאך קיין גלייכען האט
וואס איז דאס וואס פערשאפט
די עהרע שטאלץ און קראפט
און מאכט דין גרויס און מעכטיג ווי א נאט
און קוים בעוועסט דאס
ביוטו שוין בעל-הבית
א מאכער נאך א כוואט
דיין גראבקיט זעהט מען נישט
דיין שלעכטס פערשטעהט מען נישט
מע'בענטשט זיך מיט דיר בראט
דו מענסט זיין א פארלעך
אשורקע און א ליץ
ווי א חויר גראב און דיק און פעט
דאס שארט דיר נישט אבי דו האסט
א מאטניא, א מאטניא

רעפריין:

(אראס נאך ברודער ווער עס האפט
(וואויל איז הינט דעם וואס דערטאפט א מאטניא
(געוואל א מאטניא, פרעג קיין שאלות דאס איז אלעס
(ליעבע יחוס צו אלדע רוחות
(א מאטניא.

2

אין גרענד סטריט זעה איך נאך
שפאצירט א פיינע פאר
געארעמט לעבעליך שעהן
דער מאן זא יונג און זיס

די לידן אלט און מיאוס
 מן העסליך איז זי ווי דער טויט אלט
 ער מאכט איהר חן'דעלעך
 קוקט איהר און די צינדעלעך
 מע מינט אז ער שטארבט נאך איהר
 געוואלד דו מאכער, פרעג איך איהם נאכהער
 ביזו דען דול זאג מיר
 דו זיי נאך נישט קיין יאָר
 ענטפערט ער מיר באלד
 מיאוס איז זי מאקע ווייטט איהן נאָם
 פרעגט אָבער נישט מין פריינד זי האָט
 א מאמניא א. ז. ו.

רעפריין

3

איך קען א מידעלע
 א יונגע און אנ'ערעלע
 נישט מעהר זי אלטצעהן יאָהר
 איי פלוצים הערט א נייעם
 מיט איהנעם א מיסטער ווייס
 הערצעהלט מען מיר געהיראט האָט זי נאָר
 איך קען דעם לין
 אנ'אלטער נאָר אָהן האָר
 דיק און שווארץ ווי א קויל
 אויף דעם האלד א זאגלעך
 ער האָט אפילו
 קיין ציין און מויל
 איך פרעג ביי זיך אלט
 זי אזוי איז דאָס געשעהן
 איך האָב זיך מאקע באלד דערמאנט
 מע זאגט דער אלטער ער פערמאנט
 א מאמניא א. ז. ו. (מאמניא אָב).

רעפריין

אויפטריט ראזא אין מעררי.

מעררי: פאלנט מיר מאדאם אָפּענהיים, לאַזט רופען דעם דאָקטער,
 ער וועט איך עפעס פערשרייבען, און איהר וועט זיך באלד
 פיהלען בעסער.
 ראזא: נון נון, מען דארף נישט, לאַז מיר אלטן, איך וועל ווערן
 אויף דער לופט וועט מיר פלייכט בעסער ווערען. ברענג מיר
 אריין א גלאז סעלצער-וואסער.

מעררי: אַל-רעט, מאדאם. (אָב).

ראָזא: יעס, יעס, נישט אלעס איז גאלד וואָס עס שיינט. איך בין
 אזוי רייך און דאָך אזוי אומגליקליך. גאָט האָט מיר גע-
 שטראָפּט איך בין קינדערלאָז און דאָס מאַכט מיר מין שמערץ נאָך
 פיעל פאך שארפער. איך וואָלט נאָך געפרעגט ביי פיעלע אָרעסער,
 איך וואָלט אלטן נאָך אָרעס געפאָהרען. אָבער איך שרעק מיר. נישט
 פאר דעם געדאנק שרעק איך מיר, ווי אמאל פלייכט טערמקט ער
 מיר, נון אומגענוטהעלט. יעצט שרעקט מיר דער געדאנק פלייכט
 טהוט ער עס נישט און איך וועל געצווינגען זיין צו לעבען און צו
 ליידען אזא ביטערע שאנדען און דערבוי אומגענוטהעלטער סקאנדאל,
 א פראָצעס, בעשוואַדיגט צו ווערען אלס ביגאמיסטין, דאן איז מיר פיעל
 ליפער דער טוידט. מין אַרומע יאָזעף ווערט איך געשלאָגט פון גע-
 חים'ענסבייסע, עהנליך צו מיין, ער האָט עס מיר יעצט מיט דריי
 יאָהר צוריק ענטדעקט דאָס די פרוי וואָס ער האָט פערלאָזט האָט
 שוין געטראָגען א קינד אונטער איהר הערצען און יעצט ווייטט איהן
 גאָט וואָס די אומגליקליכע ליידעט.

אויפטריט מעררי (מיט וואסער, האָט שרינקט).

מעררי: נאָך עטוואָס מאדאם?

ראָזא: דאָס איז אלעס. (מעררי אָב) און נאָך נישט עס מענטשען אויף
 דער וועלט, וועלכע גלויבען אז פון ערשטען אינגעבליק און
 וועלכען מיר ווערען געבוירען, ווערט פון גאָט בעשטימט ווער צו
 וועמען וואָל געהערן. אָך, אָבערגלויבען, דאָס איזט אַלעס.

Handwritten notes in Yiddish script, including names like "פאליקס" and "פאליקס", and other illegible text.

אויפטריט ראבערט.

ראבערט: וואס איז מיט איך טאנען? איהר זעהט זא שלעכט אויס.
ראזא: איך האב די גאנצע נאכט געליטען קאפ-שמערצען, דאס האט
מיר אינוועניג אויסגעמאכטערט.
ראבערט: שאדע, שאדע, אד דא קומט דער אנקעל. גור מונינג
אנקעל.

אויפטריט יאזעף.

יאזעף: גור מונינג.

ראבערט: ווי פיהלט איהר זיך היינט ליבער אנקעל?
יאזעף: נישט שלעכט עס וואלט אבער נישט געשארט עס ואל אוועניג
בעסער זיין די אפטיילונג דיספעיטיע מאכט מיר גאנץ קאפיט.
ראבערט: פאלגט מיר ראטה ליבער אנקעל, פאהרען זי נאך דיווען
מאנאט נאך קארלסבאד.

יאזעף: יא איך טהו עס, אונד ווי פיהלטו יעצט ראזא?
ראזא: עטוואס בעסער, די ברוט נאך נישט אנגעטוהן? יאזעף, און
איך וויל מיר זאגן אויספאהרען.
יאזעף: אד יא, אבער מאך די דין ערשט פערמיט און טהו אן מין
ראק בין איך שוין פערמיט.

ראזא: די האסט רעכט, איך וועל זיך צום ערשט אנציען. (אב).
יאזעף: נו ראבערט, וואס העט זיך? (זעט זיך) איך בין זיט די לעצ-
טע דריי וואלען נוכט געווען אין דער שטאט. זאג מיר,
וואס מאכט דער אלטער?

ראבערט: האט נאך נוכט קיין אנסט ליבער אנקעל. ער איזט אלט-
רייט, ער געהט ארום אויף א קראטש און פיהלט זיך זעהר
נוט.

יאזעף: מין נאט! אויף א קראטש? און איך אליין האב איהם מיט
מינע אייגענע הענד פערזאנליקט.

ראבערט: דומהייטען, אומגענענטהיל, איהר האט איהם בעגליקט.
גלויבט מיר ליבער אנקעל, דאס די 500 דאללער וואס

איהר האט איהם געגעבען זינט דעם אריינען קערל פועל ליבער ווי
איהר זאלט איהם צוריק זיין פוס געבען.

יאזעף: ש-ש-ש... שוין גוט. פערנעס נישט ליבער ראבערט, בין א
געוויסע צייט קיין איינציגע זילבע די טאנען דערפון צו
זאגן.

ראבערט: אד, וואס פאלט איך אין ליבער אנקעל!
יאזעף: נוט, נוט.

אויפטריט סעם.

סעם: נוט מארגען מיסטער אפגעהיט.

יאזעף: נוט מארגען מין באי, וואס האט דין הער הער געבראכט?
סעם: קיין שלעכטס באסס. עוורי טהינק איז אלל-רייט. צוויי פון
איינערע קאסטומעס פון די סוויטע, צוויי דזשענטעלמאן און האב
פערנעסען זייערע געטען, זענען געקומען און ווילען איך זעהן וועגען
זעהר ווילטונגע ביונעס, איך האב זי געזאגט אז היינט איז וונטאג
און אויב זי ווילען איך זעהן מווען זי קומען אהער, האבען זי מיר
געגעבן פערט אז זי ווילען נישט. פארוואס, וואס איך נישט? זי האבען
מיר געזאגט אז פונקט אין דריי אהער וועלען זי זיין און אייער קאני-
טאר און ווארטען אויף איך.

יאזעף: ווארום האסטו נישט הייער הער טעלעפאנירט?

סעם: איך האב מיר בערעכענט אז בין די לייטע וועלען קומען איז
דאך א מעשה פון דריי שטונדען, מא זאל איך מיר בעסער דורך
פאהרען אונד פיר איין וועגס כאפען א שוויט. און אזוי האב איך
געטוהן, איך בין געפאהרען, געקומען, און אט בין איך דא.

יאזעף: נוט, יונגע, האסט זעהר נוט געטוהן איך קום באדל. גור ביי.
סעם: גור ביי, באסס (נעמענדיג) גור ביי, באסס, אראב זאל דיר די
נאז (אב).

יאזעף: ראבערט, איך געה מיר שוין אומהוי. זאג דער טאנען אז
מיר וועלען בעסער דאס אויספאהרען אבליענען אויף איין
אנדער צייט.

ראבערט: אלל-רייט אנקעל. (יאזעף אב). הא-הא-הא. דער סעמקע

שפיעלט זיין ראש אים געצויגט, פראכטפאל גוט. חא-חא-חא. ער
פאהרט אהן אונד אום פאלס עס געלייגט, דאן וועהרע איהן נאך
הינט מיט מין פלאן פערטויג. יעס, יעס, נאך היינט פיליכט
די פירמע אפעהיים. וויסט איהם דער טיפער ווארום ער האט זיין
נאמען פון גוטמאן איהן אפעהיים געוועקט, אבער וואס קומערט
דאס טיך, אום אונדער וועט בעללא געוויס ווארטען אויף מיר, איך
ווערע איהר זאגען איהן בלאף דאס די טאנטע איהם איינשטימט דאן
ווער זי ויך פון מינע הענד נילט הערויס ריסען. חא-חא-חא. (ווייגט).

אויפטריט ראזא (מיט א צייטונג אין האנד, ווער איינפערשט):

ראזא: ראבערט, לעזע דאס אונד זאגע, וואס דאס בערמט.
ראבערט (קוקט אין די צייטונג): אה, דאס. דאס איז... איך פערשטעה
ניכט, טאנטע, האט איהן דער אנקער נאך נילט ערעהלט
דאפאן?

ראזא: איך הערע דאס צום ערשטען מאל. ראבערט, ערקלעהר מיר
וואס האט פאסירט?

ראבערט: אה, דוכהיטען, די געמינע צייטונג-שמירער. עס איז גע-
ווען א קליינער סקאנדאל אונד נילט מעהר.

ראזא: איהן קליינער סקאנדאל? אונד ווארום האט מען פון מיר די
לעצטע פאר וואלען די צייטונגען בעהאלטען? אהא, די
שווייגסט? מין נאט! איז אלזא אלעס וואהר. ראבערט, וואו מיר די
וואהרעסט.

ראבערט: אבער לעבע טאנטע, פערנעסט נילט איערע שוואכע גער-
ווען (יאזעף קומט אנגעשטוי) אה, דא איז דער אנקער, בערו-
הינט איהן אום נאמעס ווילען!

יאזעף: וואס איהם פארגעקומען?

ראזא: ווארום האסטו מיר נישט ערעהלט פון דעם אונגליק העלכעם
האט איהן דין שאפ פאסירט?

יאזעף (אפארט): זי האט עס ערפאהרען. מין נאט! וואס טהיט מען
יעצט? (לויט) בערוהיג דין ראזא, עס איז נארגנישט: די אר-
ביטער האבען זיך אונרוהיג פעהאלטען ווערענד דעם לעצטען סטריק.

עס איז ענטשטאנען א צווייטגיגט צווישען מיר און אינעם פון די
לייטע דעם שטארקען. וואוטה האב איך קאנטראלע איבער מיר פער-
לארען איך האב איהם איהן קרעפטיגען שטויס געגעבען. דער מאן איהם
געפאלען און האט זיך אפוס פערלעצט. אבער עס איז שוין אלעס פאר
אבער, איך האב איהם נאך מיט צוויי וואלען צוריק געגעבען פונק
הונדערט דאללאר און דער מאן האט זיך אונטערגעשריבען אז ער
איז צופרידען און אלעס איז אין ארדנונג.

ראזא: נין, נין, די וועסט עס מיר נישט איינערען. איך וועה די
ביום בלאס געווארען, די צייטערסט. מין נאט! פיליכט איז
דער מאן ערמארעט געווארען און די ווערסט בעשולדיגט
אלס מערדער!

יאזעף: חא-חא-חא! די ביום א קינד, א בייבן.

ראזא: איך וויל די אנדערע צייטונגען וועהן, איך וויל פערזענליך דעם
פעהאומגליקליכסטען מאן וועהן, דאן וועל איך טיך בערוהיגען.

יאזעף: נין, נין, נאט בעהיט! דאס וועט מאכען א גאנצע סענסאציע.
דאס איז נישט שען.

ראבערט: דער אנקער האט רעכט. נאטירליך.

ראזא: אה, מין אריבער יאזעף! די האסט געוויס פיעל געליטען. זאגע
מיר יאזעף, האבען דין די לייטע פיליכט געשלאגען.

יאזעף: אה, נין, איהן ווייט איז עס מיט מיר נישט געקומען נאט
צו דאנקען. אבער זאגע מיר ראזא, ווי האסטו עס ערפאהרען?

ראזא: איך האבע צופעליגע ווייזע געבונען איהן אלס צייטונג. אבער
וואס פאר איהן אירעך איז דאס געווען אלעס פון מיר צו
בעהאלטען?

יאזעף: גאנץ איינפאל, איך האב דין נישט געוואלט שמערצען פער-
שאפען. אלזא, גענוג דאפון. קום, איך האבע נאך צייט א
האלבע שטונדע וועלען מיר זיך אכטעל אדורכפאהרען.

ראזא: א האלבע שטונדע? עס איז דאך היינט וונטאג, אויך מין גע-
בורטסטאג וואס פאר איהן געשעפמען האסטו היינט?

יאזעף: ביוגעס.

ראזא: ביוגעס אין וונטאג?

יאזעף: דער סעקרעטאר פון מין שאפ איז עקסטערע אהער געקומען

מיר רופען, ער האט מיר געזאגט קאסטיובארעס פון סומה ווארטען אויף מיר.

ראזא: דאן וועלען מיר אפלאזען דאס אויספאהרען פון די וועסט צוריק קומען. פאר א האלבן שטונדע לוינט זיך נישט צו ברענגן גען דעם אויטאמאביל.

יאזעף: וויססטו וואס איך וועל טהון? איך וועל פארהרען אין שטאדט אריין מיט דעם טרעין. דו מיט דעם אויטאמאביל.

ראזא (טראכט זיך): אלל-רעמט. אבער קומע נישט צו שפעט, דו וויסט דאך מיר וועלען היינטע האבען געסט צום געבורטסטאג.

יאזעף: איך וועל קומען וואו שניצל ווי מעגליכקייט. גור ביי (אב). ראבערט: ענטשולדיגט לייעבע טאנצע, איך וויל דעם אנקעל בענלייטען צו דעם טרעין ענטשולדיגען זי. (אב).

ראזא: ער בעהאלט עפעס פון מיר. איך האב עס דערקענט אין זיין געזיכט. מירן גאט! ווער וויסט וואס פאר א געפאהר איז דא שטעהט פארהר! איך מוז אלעס אויסגעפונגען איך מוז דעם מאן זעהן (רוסט) ווילן! ווילן!

אויפטריט ווילי.

ראזא: געה אויגענבליק נאך דווער אדרעסע! (ווערט איהם די ציטונג) אונד זאלסט דעם מאן מיטן נאמען באסקין אהער ברענגען. ווילי: יעס מען... (ביידע אב).

אויפטריט מען. בעללא. כאהר. (מיט באדינגט, קאסטיובארעס)

ביידע: קומט אריין, קומט אריין. קומט אריין, קומט אריין. קומט אריין, נישט ערשטענדישע. קומט אריין, קומט אריין. קומט אריין, קומט אריין. קומט אריין, נישט ערשטע אין דושי. האראיאם, האראיאם. האראיאם, האראיאם. האראיאם, האראיאם.

כאָר:

(אריינגעניגט) א טייל א בעהט (ביס) דאס וואסער וועט אונז אלע אויפרישען זשולי אלי בעהט טייל א טייל (ביס)

דאס וואסער וועט אונז אלע אויפרישען אבער בעהט קאלט עס ווערט קאלט דער ווינד פון ים בלאזט ווידער עס ציטערט. (פיער סאל)

עס געסט דורך אלע גלידער קאלט עס ווערט קאלט דער ווינד פון ים בלאזט ווידער (פיער סאל)

אוי עס איז א פערגעניגען, וואויל איז דעם וואס קען דאס קריגען

טייל א בעהט (ביס)

דאס וואסער וועט אונז אלע אויפרישען אבער בעהט

נו גוירילס און בוים

יעס גוירילס און בוים.

הערט נאך מיר אויס.

יא הערט זי אויס

א פראגראם פון אלעם ארבעט איך אויס

א פראגראם באים ארבעט נאך אויס

ערשט אויף דעם פראגראם קומט די עקסיו

יא עקסיו.

נאכהער קומט לויפען נאך איינציגנדיג יא איינציגנדיג

יא איינציגנדיג.

צום שלאס א ביסעל געזאנג און טאנץ

און דאן אריין שניצל אין ים

און טיעפער נאך טראך

טיאך טיאך טיאך

אין וואסער נאך פלאך

פלאך פלאך פלאך

נון שניצלער פאנגט שוין אן דעם פראגראם (וואן סו טרו יעצט דרעהט די רעכטע האנד אט די)

6-5-4 טיף דין לעצמא און פליעם דאן מוקמט
 3-2-1 יא ביי דין זיטען האלט נאך צו
 (און פליעם האן און פליעם הער
 האן מו וואן מו דאן און פליעם
 (און און דאן א פליעם זאך
 א פליעם דאן זאך און און
 דאן קומט יעצט.
 דאן לויפן יעצט
 קומט ביי צום לעצט
 יא ביי צום לעצט.
 און און דאן אונטערן פון אונטערן
 און מיינע קושקעס און ווער צוועצט. (שטעט)
 און און ווערן נאך.
 און און ווערן נאך נאך נאך
 אפער טאנען קענסט נאך.
 און קען גארנאך דאן און נאך.
 זי קען קלאפער און נאך קען שטוק.
 קאמאן און טאנען א דאך.
 קומט און צו וועט און דאן און דאן
 נאך און פליען שטוק.
 נאך און פליען שטוק
 טאנען, טאנען, טאנען, (פאן טאנען)
 נאך נאך און ביי
 יעס נאך און ביי
 הערט מין נאך און.
 יא הערט זי און
 לעצט טיף א טיף יעס
 לעצט טיף א טיף יעס
 טיף טיף א טיף און דאך א דאך
 דאן און א פליעם
 פאר יעצט און נאך.

[illegible]

אויפטריט עזריאל (אויף א קראַטש געפֿיהרט פֿון ווילי) :

וויילי: (גוט איהם א בענקעל) זעצט איך מיסטער באסקן. (זעצט איהם).
עזריאל: איך דאנק אייך. (וויילי אב) א גוטער מענטש דער איז. ער אט
זיך דעם גאנצען וועג בעזאננען מיט מיר אזוי צערטליך.
(קוקט זיך ארום) אה, ווי שעהן דא איז. (וופצט) אזוי פערשטעה איך, איז
כדאי צו לעבען אויף דער וועלט. ווען דען אימסטמינס געזאגט. בי איז
קפצנים היסט אויך געלעבט. עס איז נישט מעהר נאך ווי מען זאגט:
כל זמן שהנשמה בקרבי איז חי אויך געלעבט.

אויפמריט ווילי

וויילי: די מאדעם אפעהעיים קומט גלייך ארויס.
עזריאל: (ערשרעקט וויל) זעהר שעהן. (וויילי אנט) אזוי, עס האט פיל
א קלאפ געטון אין הארצען. אזוי ווי מיט א שווערן האמער.
הא-הא-הא, איך בין דאכט ווי נישט פון די וואס שרעקען זיך, פון
דעסטוועגען צומערט מירן הערץ. יא עס איז שוין אפנים, די טבע פון

יערען ארימקען: אז מערער מקבל פנים זיין דעם נביר טראסקעם
א ביסל דאס הערן.

(מע הערט שרען בעללא: ווי אזוי מין פאפלא)

אויפטריט בעללא (לויט אריין טראסקעם)

בעללא: פאפלא דו ביזט דא? ווי קומסטו אהער?

עזריאל: (איבערשט) בעללא, ווי קומסטו דא צו זיין?

בעללא: שרעק דיר נישט פאפלא. איך בין דאך דא פון אן דער
פריה אן ביי מין מיסוס מארגאליס, איך האב זיך געבארען
מיט מינע פריינדלעך, אין מיטן דרינגען קומט צו לויפן די מיסוס
מארגאליס און זאגט מיר: בעללא, איינער פאפא איז דורך געפארהען אין
אפגעהיטע אויטאמאביל. נא, בין איך געקומען געוואהר ווערען וואס
האט פאסירט.

עזריאל: גארנישט, נארעלע. וואס האט געוואלט פאסירען? די מאדאם
אפגעהיטע האט צוגעשיקט איהר אויטאמאביל און געהייסען
דעם שאפער מיר בעטען איך זאל באהר קומען, זי וויל מיר אלעין
זעהן. זי זאגט, אז זי וויל עפעס טהון פאר מינעטוועגען א חוץ דעם
געלד וואס איהר מאן האט מיר געגעבען.

בעללא: דו ביזט שוין לאנג דא?

עזריאל: איך קום נאך-וואס אהער. דער שאפער איז איהר געגאנגען
מעלדען, האט זי בעפליען אז זי קומט גלייך ארויס.

בעללא: אוי, וועה איז מיר, און איך האב מיר אזוי איבערגעשראקען
אז די נשמה איז מיר שוין ארויס. (מע הערט מויט) איז מיר
דאכט זיך זי געהט אהער.

אויפטריט ראזא

עזריאל: דאס איז זי? (ווייל אויפשטעהן)

ראזא: (נישט א צייכען מיט דער האנד) נוצט, נא, נא, נוצט.

בעללא: זיין פאפא, זיין. (נעמט איהם צוריק).

ראזא: (פערלענען) עה, איהר וויסט נישט מין ליעבער הער, ווי עס
פרייט מיר איך צו זעהן געזונד, אבזונדעל פערזאנליקט. אבער
גלייבט מיר עס איז נישט מין מאנ'ס שולד, עס איז געווען דעם
שיקוואל'ס ווילען דערביי.

עזריאל: איך וועל איך זאגען דעם אמת, איך גלויב נישט קיין
שיקוואלס. נאך גארנישט אז עס האט זיך שוין געמאכט,
איז פערפאלען. איך האב צו איינער מאן, חלילה, גארנישט, ער האט
מיר גאנץ בעל הבית'ש בעפריידיגט און איך בין צופרידען.

ראזא: (אפארט) וואס פאר אנ'ערלעס געוילט דאס מערען האט
(געהט געהנטער) אלזא ווי פיהלט איהר איך?

עזריאל: ווי זאל איך זיך פיהלען! (ווייל אויפשטעהן).

ראזא: נוצט, נוצט.

עזריאל: (בעמערקט זי) וועה איז מיר! וואס איז דאס מיר! דאכט זיך
אז דאס איז דאס זעלבע געוילט וואס איך האב געזעהן
דאמאלס דורך פארהען אין דער זיבעטער סטריט. מאדאם, זענט איהר
נישט דורך געפארהען מיט א פאך וואלען צוריק אין פארק ביי דער
זיבעטער סטריט און איהר אויטאמאביל און א שווארצען מאנטיל?
(קוקט זיך שטארק צו) יא, יא, מאדאם, איך דערקען אייך. איהר זענט די
זעלבע. רבנו-של-עולם! וואס טהוט זיך דא מיט מיר, בעלעניו מין
קינד, קענסטו מיר זאגען וואס דא איז? (צויטערט).

בעללא: וואס איז מיט דיר פאפא? אים נאמעס ווילען!

ראזא: (אפארט) איך וועל מין פערשטאנד פערלירען. די שטימע, דאס
אויסזעהן, אזוי עהנליך, אזוי עהנליך!

עזריאל: פערציהעט מיר מאדאם, אפשר האב איך א טעות געהאט.
אפשר בין איך פון זינען אראב. מאדאם אפגעהיטע, איהר
זענט זעהר עהנליך אויף מינע א פרוי. זי האט זיך, נישט פער איך
געראכט, אריינגעווארפען אין שווארצען ים אריין אין אדעם.
ראזא: (נישט א שטארקען קוויטש פאלט אין שטער) עזריאל!

עזריאל: ראזא דו ביזט עס, יא, דו ביזט עס. (לאזט ווילד) חא-חא-חא
מינע געדאנקען האבען מיר נישט אפגענארט. פופצען יאהר
נאכאנאנד האב איך נאך דיר געטרויערט. עטליכע יאהר כסדר מיט
בלויטע טרעהרען אין די אויגען קריש געזאגט, ליכט געצינדען. און
טהוענדיג דאס אלעס, האט מיר דער געדאנק אויף איהר אויגענבלויק
נישט אויפגעהערט צו קלינגען אין די אויערען: עזריאל, דו ביזט נישט
זיכער אז דוויי ווייב איז טויט. חא-חא-חא. און דער געדאנק האט מיר
נישט אפגענארט, זי לעבט, זי איז דא, זי עקזיסטירט, בעללא מין

קונד, וואס שטענדיג וויל פערשטענערט? וואס געהערט נישט צו צו איהר מיליאנערשע, די ריכטיקע מאדעם אפגעהיטע איז דאך דאן מאמע, הא-הא-הא, דאן באמא.

בעללא: מייערער פאפא, איך שרעק מיך פאר דיר! וועה איז מיר! ביזטו ביים קלארען פערשטאנד? איז אלעס אמת וואס דו זאגסט?

דאזא: יא יא עס איז אמת, ער איז מיין מאן געווען אונד די ביזט מיין קינד, מיין טאכטער, מיין בעלעניו, מיין קליין אונשולדעט בעלעניו, קום, קום אהער צו מיר.

בעללא: מאדעם אפגעהיטע, איהר זענט מיין?...

דאזא: דאן מאמע, פערזינליך מיר, עזריאל, פערנעכע מיר אלעס וואס איך בין געגען דיר און געגען איך אלע בעגאנגען. זאג, מאם וואס איך אצינד טהון? איך בין בערשט אלעס צו פאלגען, נישט מיר אפ מינע קינדער, מיין מוטער, שענק מיר דאן פריינדשאפט, עזריאל איך וועל איך יעצט אלע גליקליך מאכען.

עזריאל: גליקליך? אצינד ווילסטו מיך גליקליך מאכען? ווי ביזטו פרייער געווען? האסטו מורא געהאט פאר זיך? פארוואס האסטו נישט מורא געהאט פאר דעם געדאנק אז איך דער צייט ווען דו ביזט געשווימען אין ברייאנטען, זענען דינע קינדערלעך און דאן אייגענע מאמע אויסגעגאנגען פאר הונגער? דאן קונד אסתר'ל, איז דורך דיר פון דער וועלט געגאנגען. ערעלע אריסטאקראטקע מינע, וועט איהר מיר כאטש ערלויבען אנצוקלאפען אין אייער טהור נאך א נדבה? אדער וועט איהר מיך אפשר ארונטערוארפען פון אייערע טרעפער, גראדע ווי אייער מאן האט עס מיר געטהון. דאן מאן? נאן, ער איז נישט דאן און דו ביזט נישט וויל ווייב!

דאזא: עזריאל, וואס ווילסטו טהון?

עזריאל: וואס איך וויל טהון? איך וויל פאר דער גאנצער וועלט בעקאנט מאכען, דאס די ריכטיקע מאדעם אפגעהיטע איז א בינאמיסטין, וי האט געהייראטעט צוויי מענער.

דאזא: נאן נאן, דו ווירסט עס נישט טהון. דו וועסט מיך נישט אים-גליקליך מאכען. פערנעכע נישט דאס מיין מאן איז אנגעזעהענער פערדאן, אין דער געזעלשאפט, ער קען רואנירט ווערען. עזריאל, איך

X

וועל דיר געבען טויזענדער, נאך מאך מיר נישט דעם סקאנדאל. עזריאל: טויזענדער? מיט געלד דענקסטו וועסטו מיר מיין מויל פערשטאפען, אזוי ווי ער מיסטער אפגעהיטע, האט עס געטהון מיט פינף הונדערט דאללאר וואס ער האט מיר געגעבען? הא-הא-הא, איך האב נאך נישט געוויסט אז דער זעלבער מענטש וואס האט מיך מיט פופצעהן יאהר צוריק רואנירט, און מיך יעצט אויף עוויג פאר א קרופעל געמאכט איז מיין ווייבס מאן. ער האט מיר צובראכען איין גליד אין מיין קערפער האט ער מיר פינף הונדערט דאללאר בעגאהלט, וויפועל דארף ער מיר בעגאהלען וואס ער האט מיר מיין הארץ צובראכען? אהן א פוס קען מען נאך לעבען, אבער אהן א הארץ? איהר האט ביי מיר מיין לעבען צוגענומען! נעמט איך צוריק אייער געלד. נא דיר דאס כאנק ביכעל פון די פינף הונדערט דאללאר, געה איך כאנק און נעם עס דיר אפ... (נישט א ווארף דאס ביכעל).

כאך (לויפט אריין).

אללע: וואס איז געשעהן מאדעם אפגעהיטע, ווער איז דער מאן? עזריאל: ווער איך בין? איך בין... איך בין עזריאל באסקין, דער געוועזענער בעקער, וועסט איהר אבער ווער זי איז. זי איז... (ווייל איהר מיט דעם קראטש דערלאנגען). בעללא (לויפט אריין אין מיטען) מיין מאמע. (עזריאל פאלט צוויינט זיך).

(פאר האנג).

פיערער אקט.

(א קאנטאר ביי אפעהיים, און א גרויסע קאסע אין וועלכען א מענטש וואל קענען. אריין איז דער ביהמץ סעם. יא ווען ער געהט ארום אויס. גערענט.)

יאזעף: אה, גאט אין הויפט! קאן זא וואס מעגליך זיין? איך וועל וואהנדיג ווערען. ערשט מיט צוויי שטונדען צוריק האט ער מיין הענט געקושט, מיך טייער ליבסטער אנקעל גערופען אונד צו דער זעלבער צייט א פלאן אויסגעטראכט מיך פון דער וועלט צו שאפען? ווי אזוי ער יעצט?

סעם: וויסט איהם דער טיפער ווי ער געפינט זיך יעצט, ער שלעפט זיך אורא ארום ערגיז ווי אין דער שאנטאנען אדער אין די קאפע הייזער. אבער ער דארף דא יעדער מינוט אהער קומען.

יאזעף: הער אויס, סעמקע. ווען דאס אלעס וואל וואר זיין, וועסטו מעהר דארפען זיין קיין סעקרעטאר. איך וועל דיר נעמען אונ- מער מיין שוין און עס וועט דיר מעהר גארנישט פעהלען.

סעם: איך דאנקע אייך, אז איהר וועט געבען וועל איך נעהמען. אבער הערט מיך אויס, מיסטער אפעהיים, איך וויל אייך נאך איין זאך בעסטען, טהוט אלעס וואס איך וועל אייך הייסען, איך וועל איהם יעצט אבטהון אזא שפייעל אז ער וואל מיך האבען צו גערענקען זיין גאנצעם לעבען. יעצט וויט מוהל געהט אריין און אייער קאנטאר, און ויצט דארטען ביי איך וועל אייך אריין רופען. הערט אלעס וואס דא וועט פארקומען, נאך רופט אייך נישט אן קיין איין ווארט. יאזעף: אלל-רייט. (געהט אב אויסגערענט.)

סעם (קוקט זיך אויס): אזינד דארף מען געהמען אומווארפען די בענקלעך, צו ווארפען דאס שרייב געציג מיט די גאנצע טשאכמע דערמאנע (טהוט עס) אט אזוי, דאס וועט אויסזעהן אז איך האב געהאט א שווע- דען פייט מיט דעם אלטען, איידער איך האב איהם אין די קאסע אריין געווארפען. הערט א ממור! ער האט נאך פערנעמען וואס אין פסוק שטעהט בור כרה ויחפרה, אז מען גראבט אויף יענעם א גרוב פאלט מען אלען אריין. (מ'הערט טרוט) דאכט זיך ער געהט מע דארף ויצען אזוי ווי אבגעמאטערט.

אויפטריט ראבערט.

ראבערט: וואס הערט זיך? שוין?

סעם (סאפענד): שוין!

ראבערט: שטייט ש-ש-ש... שרייב נישט זא.

סעם: וואס האט איהר מורא וואס? דער אלטער ליגט שוין דא-ט אין קאסע א צעקוועטשטער ווי א צעקוועטשטע ליממענע.

ראבערט: אלל-רייט. אבער זעה נאך ווי די וועסט אויס?

סעם: איי, האב איך געהאט א פייט מיט איהם. ער האט זיך געבריי- קעט דער אלטער. איך האב גארנישט געוויסט אז אין איהם

איז דא אזא גבורה. יא יא איך בין א העלד? ווארט אויס איך בין נאך נישט פערטיג. אז איך וועל האבען די מאטניא וועט איהר ערשט זעהן וואס באר א העלדשיקייט איך וועל בעווייזען, נו נו, ווי זענען די קלינגערס? ראבערט: יעס יעס, די האסט עס פערדיענט. פינף הונדערט דאללער האסטו שוין בעקומען, יעצט גיב איך דיר נאך פינף הונ- דערט דאללער. (גייט איהם) האסטו שוין טויזענד. אונד דאס איבעריגע וויסטו דאך, ווען אלעס וועט זיין געענדיגט.

סעם: וואס-ווען נאך נישט געענדיגט?

ראבערט: די האסט שוין דינסט געענדיגט? איך, אבער, האב נאך נישט געענדיגט. איך דארף נאך בעקומען אין מיין הענט אריין מיין אנקעלס פערמענען.

סעם: אה, יעצט וועט איהר שוין געוויס קריגען. קרימענאל וועט ער קריגען סיי מיסטער מארמאשטיין. איך וואלט געווען א בעלן א קוק טהון, וואס פאר א פנים דער אלטער פאר האט. איך האב נאך אין מיין לעבען נישט געזעהן א דערשטיקטען. עפענט אויף די קאסע. איהר וויסט דאך ווי אזוי מע עפענט.

ראבערט: נין, נין, איהם אנ'ערמארדעמען פיגדען, דארף אנ'אנדע- רער, נילט וויר. וויר וויסטען פון נילטס.

סעם: מיסטער ראבערט, איך האב נאך קינמאל נישט געזעהן קיין טיירמען. פליעו עפענט די קאסע, עפענט, וואס הארט אייך, איך וויל מיך געווענען מיט איהם.

ראבערט: איך פירלעכע, פיליכט לעבט ער נאך.

סעם: וויס איך וואס? איהר האט נישט וואס מורא צו האבען. ער איז שוין טיירט פון א שטונדע.

ראבערט: ביזטו זיכער דאס ער איז שוין טיירט?

סעם: איך בעט איך עפענט, לאמיר א קוק טהון אויף איהם.
ראבערמ: אל-רעט. (נעהט צו א קאסע).

סעם: עס וועט דיר באר פונסטער ווערען אין די אויגען.
ראבערמ: (עפענט א בוסקלע, שפרינגט אב, נעהט אפאר מאל צו בוי ער עפענט און קוקט אריין, שפרינגט אב צוריק מיט שרעק): וואס איז דאס? ווי איז דער אנקעל? ער איז דארט נישטא!

סעם: ער איז נישטא? ווי דו דארט. (ווארפט איהם אריין)
ראבערמ: (שריט, ער לאזט איהם ארויס): דו, וואס פאר א קאמערדיע שפילסטו מיט מיר? איך שלאגע דיר באר. (ווייל איהם שלאגען).
סעם: וואס דו רייסטשטאק מיר ווילסטו שלאגען! עס וועט באר ארום אין דיר אריין. (לאזט ווי צו איהם מיט א קולאק).

ראבערמ: ביסע, נאר נישט שלאגען, איך טראגע אויגען-גלעזער. איך פראגע דיר נאר ווי איז דער אנקעל?

אויפטריט יאזעף:

יאזעף: דא בין איך מיין ליעבער נעפע. אה דו אויסווארף! דו נא-
טור! אזוי האסטו געדענקט מיר צו בעלויגען פאר אלעם
וואס איך האב געגען דיר געטוען?

ראבערמ: (צושערט): לי-לי-ליבער אנקעל, עס איז איינע ליגע...
יאזעף: שווייג, דו הונד! איך בין געוועסען אין מיין צווייטען צימער
אונד האב אלעס גענוי געהערט. הערויס! הערויס! דו נידע-
טערעכטיגער! פארט פון מינע אויגען! (ראבערמ וויל געהן).

סעם: (פערהאלט איהם): פאסטאיי בראט, נישט געלאפען. אידער דו
נעהסט ארויס פון דאנען וויל איך דו זאלסט הערען פון מיר א
פאר געזעהלעטע ווערטער. מיסטער אפענהיים, וואס זאל איך
טהון מיט איהם?

יאזעף: (אפארט): דער סקאנדאל אין די צייטונג, דאצו איז ער נאך מיר-
נער א פריינד. סעמקע, לאז איהם לויפען.

סעם: געדענקט איך ברעך א פיס. *17/11/15* *ניצחונות*
ראבערמ: נוי, נאר נישט שלאגען, דען איך טראגע אויגען-גלעזער.
ווארמט, איך פאק דיר אין דער שטראסע, דאן...

סעם: דו זאלסט אבער אראפגעהמען די אויגען-גלעזער. (ראבערמ אב)
נוי וואס זאגט איהר אצינד?

יאזעף: סעם, מיין באי, ווען איך הערע עס נישט אריין מיט מינע איי-
גענע אויערען וואלט איך עס פאר קיין מאל אין דער וועלט
נישט געלויבט. סעם, זאג, מיט וואס זאל איך דיר יעצט בעלאהען?

פאר דעם וואס דו האסט יעצט געטהון פאר מיר?
סעם: מיסטער אפענהיים, וואס זאל איך איך זאגען, איך וואלט יעצט
געקענט ביי איך א סך פערלאנגען. ווען נישט איך, וואלט
איהר שוין פון לאנג געווען א צעקוועטשטער. נאר דאס בעט איך ביי
איך, פיהרט מיר אויס אז בעללא זאל ווערען מיין בלה.

יאזעף: בעללא? ווער איז די בעללא?

סעם: דעם אלטען עזריאל'ס טאכטער. דעם וואס איהר האט געגע-
בען פונדל הונדערט דאללער פאר דעם פוס. אוי, איך האב נאר
פערנעסען! איך האב ביי מיר א גאנצע מאטניא מיט געלד וואס בע-
לאנגט צו איך. (נעמט ארויס פון קעשענע) נאט עס איך, פון דעם געלד
ווייל איך קיין הנאה נישט האבען.

יאזעף: וואס פאר א געלד איז דאס?

סעם: דאס האט מיר ראבערמ בעזאהלט פאר איך צו צוקוועטשען.
דאס געלד וואלט מיר אפילו גאנץ גוט צו נוצ געקומען. איך
האב געוואלט אוועקשקען א בילעט נאך מיין מאמען קיין
רוסלאנד.

יאזעף: נוי, און קיין פאטער האסטו נישט?

סעם: וואס, מיין טאטע? איך טראג אפילו נישט ווען נאכען, ער האט
ווי גערופען יאסעל גוטמאן. און איך הייס סעמקע לאקערץ נאך
מינעס א פעטער וואס האט מיר אויסגעהארעוועט.

יאזעף: וואס האט דען פאסירט מיט דעם פאטער?

סעם: ער האט געהאט א שטייגערין הערץ אוועקצווארפען מיין
מאמען נאך אידער איך בין געבוירען געווארען.

יאזעף: וויסטו נאך איינצעלהייטען וועגען דעם פאטער?

סעם: געקענט האב איך איהם נישט. איך ווייס נאר אז ער האט
א שווארצע געקרייזעלטע פאלקע און איז געווען א גאנצע פון
ווינגערס געה מאשינען.

יאזעף: פון וועלכע שטאדט קומסטו?

סעם: פון קאזענע. (יאזעף ווארפט) מיסטער אפענהיים! וואס
איז איך?

יאזעף: סעם, וויסטו וועמען דו האסט יעצט גערעכטעט?

סעם: וואס הייסט, וועמען? מיין באס, מיסטער אפענהיים.

יאזעף: נון, נישט מיסטער אפענהיים דעם באס, נאר יאזעף גוטמאן
דעם פאטער.

17/11/15
ניצחונות

סעם (שפרינגט אָפּ): וואָס ... איהר זענט מיין פאָטער ... מיין פאָטער ...

יאָזעף: יא, קאָם אין מיין אַרמטען.

סעם (צוגעהערט): מיין פאָטער ... (לויט צוריק אומקערט זיך נישט).

יאָזעף: קאָם דאָך צו מיר מיין קינד.

סעם (צוגעהערט): פאָטער מאַך מיך חתונה. (אומקערט זיך).

יאָזעף: קינד מיין, יעצט וועל איך אלעס גוט מאַכען, וואָס איהר האָט

אויף פיל געליבטע דורך מיר. דער מוטער וועל איך אויך

נישט פערנעמען. (קומט זיך האנד) דו האָסט מיר פרייהער גע-

זאגט דאָס דו ליבעסט דעם אלטען עוריאליס מאַכטער. גוט, יעצט וועל

איך האָבען א געליבטע צו פערנעמען אלע. דו וואָס האָבען גע-

ליבטען דורך מיר היינט אונזער, בי דער געליבטע פון מיין פרוי'ס

געבורטסטאג, ווערע איך דין פארשטעלען אלס מיין זאָהן אונד איינ-

ציגער ערבער. אונד דין פערליבעטע מיט עוריאליס מאַכטער.

סעם: אָה פאָטער! איך דאנק דיר. אָבער, זאָג מיר, פאָטער, ווי אויף

וועסטו עס מאַכען?

יאָזעף: פערלאָ דין אויף מיר. היינט האָסטו געליר. (גוט איהם געליר).

סעם: נון נון, דאָס געליר געהט איך נישט. דאָס איז פאר'ן צוקונפטשען.

יאָזעף: נו נו, עס שאַרט נישט. געה קליידעך דין אן אין באַלמעסאג,

און גלייך צו מיר נאָך ראָקווי. איך פאָהר שוין צו הויז.

גור בי. (אָפּ).

סעם: איך לויף שוין. יעצט וועט זיך שוין בעללא נישט האָבען וואָס

איבער א געהערטע גענען מיר. וויל איך האָב שוין אויך דין

מאָמנט. (אין דער פערטער מאָמנט).

(א רייד צומער ביי אַפּענהייט. מערר, א דענסט, אויף דער ביהנע)

מערר: (רויט) אָ, וואָס דאָ וועט זיך היינט אַבמאָנען! א קליינעקייט,

א דאָפּעלטע שמחה: אי א געבורטסטאָג ביי מאַדאם אַפּענהייט,

אי, לויט ווי איך האָב געהערט, וועט אפשר זיין א פערלאָבונג אויך.

אויפמירט בעללא (אין א לאנג קלייד מיט א שלעפער).

בעללא: מערר! וואו איזט מיין מאַמא?

מערר: איהר מינט מאַדאם אַפּענהייט?

בעללא: יא, מאַדאם אַפּענהייט, מיין מאַמא.

מערר: מאַדאם אַפּענהייט, איינער מאַמא, איז געפאָהרען מיט דעם

אויטאָמאָביל ברענגען איינער פאָטער.

בעללא: מיט דעם אויטאָמאָביל? ווי ליבע איך האָב צו פאָהרען אויף

א אויטאָמאָביל. מערר, וואָלט זאָגען דעם שאַפער אז מאַרנען

פאָהר איך מיט דעם אויטאָמאָביל א גאנצען טאָג. (מערר וויל געהן)

וואָלט איהם זאָגען אז איך געה מיר קויפּען שעהנע זאָכען.

מערר: אָלל-רײַט (ווייל אָפּ).

בעללא: מערר!

מערר: יעס.

בעללא: גיב מיר דעם בוך. (מערר טוהט עס) איך וויל נישט דאָס

בוך, איך וויל דין צייטונג (טוהט עס, וויל געהן) מערר, ברענג

מיר א בייסעל סעלצער ...

מערר: וואָס איז מייןס? איהר פיהלט נישט גוט?

בעללא: יעס (אפּאָרט) מיר דאָכט זיך אז איך האָב שוין בעקומען דין

רייכע קרענק. (מערר וויל געהן) מערר, דו קענסט שוין געהן.

(מערר אָפּ) נו, ווי געפּעלט איך ווי איך האָב מיך געהאלטען? וואָלט

מען נישט געקענט מיינען אז איך בין א געבוירענע פּינאָ טעוהני

לייד? וואָלט מען עס געגלייבט אז נאָך געלעבטען האָב איך געוואָהנט

אין ריזש סטריט אויפ'ן מאָפּ פלייגער? אוי, איך שטעל מיך פאָהר ווי

סעמקע וועט זיין איבערראשט ווען ער וועט מיך דאָ דערוועגן (ווי הערט

זינגען דין מאָמנט) אָהא איך הער מע קומט. יא דאָס איז ער. איך וועל

מיך שטעלען אין א זיט אויף הערען וואָס ער רעדט. (שטעלט זיך

אין א ווינקעל).

אויפמירט סעם (ווינגער אויסגעפּוצט).

סעם: (אין מיטען ווינגען בלייבט ער שטעהן) עס איז נאָר קליינער נישטאָ! צו

וואָס-זשע דארף איך מיך בלאָזען? אוי, יודישע קינדער, עס איז

א מחיה צו זיין רייד! גיט א קוק, ליגט נישט אויף מיר דער מיליאָנעשיק

ווי אויסגעוואקסען? יעצט, אז בעללא וועט מיך דערוועגן אויף אויסגעפּוצט

קענט איהר זיך שוין פארשטעלען ווי זי וועט ווערען א פערצינטערטע

נאָך מיר. היינט, אז זי וועט נאָך אויסגעפּוצט אז מיין נאָמען איז נישט

סעמקע לץ, נאָר דער יונגער הערר אַפּענהייט ...

בעללא: (געהט ארויס פון ווינקעל געהט צו איהם) העללא, יונגער הערר

אַפּענהייט (פערטונגט זיך).

סעם: און פון וואנען וויסט איהר אז איך בין דער יונגער הערר
אפגעהיט?

בעללא: (קוקט איהם אן פון אויבען ביי אראפ) פון וואנען איך ווילס? מע-
דארף נאר איין קוק טהון אויף דיר, דערקענט מען גלייך אז דו ביזסט
א געבוירענער אפגעהיט. הא-הא-הא (סעקסע שטעהט פער-וואונדערט) גארעלע
מיר וויסען שוין אלץ וואס דאס איז פאר געקוקט ווי וואס!

סעם: אבער וואס טהוט איהר דא?

בעללא: (בלאזט יוד) און וואס טהוט איהר דא?

סעם: איך? איהר זאגט דאך אלץ אז איך בין דער יונגער הערר
אפגעהיט.

בעללא: נו וויסט איהר אבער אז איך בין מאדאם ראזא אפגעהיט'ס
מאכטער?

סעם: וואס האט איהר געזאגט? איהר זענט מאדאם אפגעהיט'ס
מאכטער? פון ווען אן? ווי אזוי? וואס הייסט, איהר זענט מאדאם
אפגעהיט'ס מאכטער. מיט וועלכען רעכט?

בעללא: זעה נאר זעה, ווי ער פערניגט מיר נישט. אז ער איז גע-
ווארען מיסטער אפגעהיט'ס ווען פון דער העלער הייט הארט
מיד נישט. אדרבה, איך בין נאך צופרידענען. פארוואס נישט? ואל ווין
נאך א אפגעהיטער! איך בין דאך מאדאם אפגעהיט'ס מאכטער פון
קליינערהייט אן, פרעגט ער מיר נישט!

סעם: איך פערניגן איך נישט? (סצענע) איך פרעג איך נאר ווי אזוי
איז דאס געווען?

בעללא: גאנץ איינפאך: מיין פאפא איז דא געווען, און אזוי ווי ער
האט אויף איהר א קוק געטהון, האט זי אויף איהם א קוק
געטהון. און ווען זי ביידע האבען זיך אנגעקוקט, האבען זי זיך דער-
קענט און איך בין ארויס ווער מאכטער.

סעם: און איך בין א ווהן, נאך איידער איך בין געבוירען געווארען.
הערט א מעשה, וואס פון א קוק איז געווארען. איז דער קוק
האט מיר אומגליקליך געמאכט.

בעללא: וואס מיינסטו?

סעם: מינסט באסקון, איך פלעג זעהן, ווי ראבערט קויפט אייך אלץ
מאל פרעזענטער און איך פלעג מווען שווייגען. ווייל איך בין
א קבצן. פלעגט און מיר מיין הארץ פלאצען. און אזוינד האב איך
שוין, געדענקט, וועל איך שוין קענען זיין דער פיינער קאמאלייר און

איך קויפען וואס איהר וועט אלץ וועלען. נו, זעהט איהר דאך אז
עס איז נישט בעשערט.

בעללא: (ערשרעקט) פאר וואס איז נישט בעשערט?

סעם: וואס-וועט דארפט איהר יעצט מיינע פרעזענטער? איהר זענט
דאך שוין אזוי רייך ווי איך!

בעללא: דאס איז אלעס? הא-הא-הא. איך וועל דיר אזוינד זאגען דאס
וואס איך האב דיר שוין פון לאנג געוואלט זאגען.

סעם: (צושערט פאר פרייד) זאגט, בעללא.

בעללא: איך וויל דיר פרעגן...

סעם: (צושערט מעהר) וואס? ...

בעללא: ווי געפעלט דיר? ...

סעם: (צושערט) וואס? ... רעדט ווארום עס ווערט מיר הייס.

בעללא: ווי געפעלט דיר מיין נייע קלייד?

סעם: (אנטלויפט בעז) איהר געפעלט מיר בעסער אין איינער באד-קאסטיוס.

בעללא: סעם, יעצט ערלויב איך דיר צו קויפען פרעזענטער וויפיל
דו ווילסט. איך וועל דיר טוען א געפעליגקייט איך וועל זי

צוגעהמען ביי דיר.

סעם: אזוי, זי וועט מיר טוען א טובה, זי וועט זי צוגעהמען. דעם
ערשטען פרעזענט האב איך געקויפט, געהערדיג אויף דעם וועג

אדער. איך האב איהם אין קעשענען.

בעללא: גיב איהם אדער.

סעם: נא, דא האסטו איהם. (קוישען יוד, אין דער צייט טרעט אויף יונגף אים
בעמערקט).

יאזעץ: (הוסט) הע, הע, (ווי ערשרעקט זיך) סעם, מיין ווהן, אונד דו
מיין גוטע ליבע בעללא, קומט אדער-צו מיינע קינדערלעך.

(ווי געהן צו) אז סעם לייעבט דיר, דאס האב איך שוין פון לאנג געוויסט.

און אז דו לייעבסט איהם, דאס האב איך יעצט געזעהן. אלזא קינדער
מיינע, זינט גליקליך. דאס איז דאס איינציגע וואס איך קען מיר יעצט

וואונשען פאר מיר... פאר מיר האב איך נישט מעהר וואס אז

וואונשען. איך האב שוין גענוג געלעבט פאר מיינע ווענען. יעצט

ווייל איך נאר לעבען פאר אייך. קומט, קינדערלעך לייע, איך וועל

אייך פארשטעלען פאר די געסט. (אב מיט זי).

אויפטריט ראזא (אין א מאנטעל פיהרט חיה-איטע).

ראזא: אט דא, מאמעניו, דא מיט מיר וועסטו שוין שטענדיג זיין.

Handwritten signature: Duff

חיה-איטע: איז קינד מינס, דענקסטו אז איך וועל קענען לעבען דא
אין ריכטהום מיט דיר? ווען איך וועל וויסען אז ערנען
דארטען אויפ'ן לעצטען שטאק, וואוינט עוריאל, מיין איידעם איך. בין
שיין אזוי צו געוועהנט צו איהם. אזוי ווי צו א קינד.
ראזא: מאמעני, איך וועל איהם שטיצען. מיין מאן, ער איז צופרידען
צו טוען אלעס אין דער וועלט, נאר ער זאל איהם מוהל זיין.
מאמעני, העלף אונז מיר זאלען קענען מאכען שלום צווישען זיך.
חיה-איטע: איז, קינד מינס, וואס קען איך טוען? דו האסט דאך
געזעהן ער האט דך אפילו נישט געוואלט אנקוקען.
ראזא: נון נון, מאמעני, דו מוזט מיר העלפען. נאך היינט אהער
מוזען איהם אהער ברענגען.

אויפטריט יאזעף.

יאזעף: נו ראזא? האסט איהם אהער געבראכט? אה שוויגער איהר
זיט דאך געקומען אה איך דאנק אייך און ווי איז ער? עוריאל?
ראזא: (וויינענדיג) ער האט נישט געוואלט רעדען מיט מיר. וואס זאל
איך טהון? וואס זאל איך טהון?
יאזעף: איך וועל איהם ברענגען.
ראזא: דו?

יאזעף: יא, איך. אז נאט האט מיר יא געהאלפען און איך בין גערעטעט
געווארען פון טוירט דורך אזא צופאל, אזוי וויל איך יעצט
אלעמען צופרידען שטעלען. אלעמען אויבער בעטען. איך פאהר יעצט
אלעין אהין צו איהם און איהר וועט זעהן איך וועל איהם ברענגען. (אב)
ראזא: קום, מאמעני, קום אריין און רוח דיר אויס. זאלען זיך די
קינדער דא דערווייל אמעווערען מיט די געסט. (אב מיט איהר).
מוזיק שפילט אויפטריט סעס, בעללא, פאר.

סעס: לידים אונד דושענטעלמאנס לאמיר שפילען אין א שפילעל...
וואס קענען זיך שפילען יונגלעך מיט מידלעך... נו לאמיר
שפילען אין קושען זיך.

בעללא: נאר נישט קושען, אה איהר מענער, איהר האט נאר ליעב
צו קושען. אויב איהר ווילט וועל איך אייך עפעס פערזעהלען
פון קושען.

№ 1.

זי: א יונגען מאן איז היינט שווער צו גלייבען
אויך ווען ער אייך קאמפלימענטען מאכט

שווערס אייך ליעבע צייט גליק, צייט לעבען.
איז מידעלעך נעמט אייך נאך גוט און אלס
וועל ער זוכט פרייהער נאך דאס ליעבע הארץ געווינען
און דערנאך א געטרייע פרוי געפונען.
פאר דער חתונה אלעס פרייהער
געטריי איז ער אהן א שיעור.
מיט טרעהרען בעט ער ליעבע אויס ביי איהר.

דעפריין:

ער קושט זי דא ער קושט זי דארט
קושט און שטעט איידעם ווארט
קושט די לויב קושט די באק
און זי עס שמעקט איהם געשמאק
קושט די האנד
קושט די פיס
אלעס שמעקט איהם צוקער זיס
אבער נאך דער חתונה נאך ווערט.
צו פרעמדע מידלעך נאך ער געהט
און קושט, קושט, קושט.

2.

א איינקלייזיג זאגט צום ווייבעלעך היינעק
דו זעהסט אויס קראנק אויכנעדארט א שרעק
וילסטו ווערען פעט און א שעהנע
קיין קאראלסבאד מוזטו באלד אוועק
דאס ווייבעלעך הערט און פאלנט איהר מאן כסדר
און איז געפאהרען באלד אוועק אין די בעדער
און אלעין איז ער געבליבען
אוי האט ער דא א וועלט געטריבען
א יונגע טויר האט ער זיך אויסגעקליבען
ער קושט זי דא...
דעפריין:

און דאס ווייב האט ער אין באך פערשיקט
און ער דא מיט דער טויר זיך דערקויקט.
און קושט, קושט, קושט. (אלע אב)

(סעס הערט א מינגעל פון אן אויטאמאביל, אויפטריט יאזעף פון נאט, ראזא חיה-איטע פון שטוב)
יאזעף: אז איך האב אייך געזאגט אז איך וועל איהם ברענגען האב
אין געוואוסט וואס איך רעד... ער קומט.
ראזא: יאזעף איך דאנק דיר דו ביזט אנדערעלעך

אויפמריט עזריאל בלייבט אין טהר

יאזעף: ווארום יענט איהר געבליבען שטעהן. קומט געהנטער.
עזריאל: מיטער אפגעהיט. איך וועל אייער שווער נישט איבערטרע-
טען פון איהר וועט מיר פערשפרעכען אז איהר וועט גלייך
די פרוי. איך וועל זי אויך גלייך לאמיר האנדלען ווי יודען דערנאך
קענט איהר טהון וואס איהר ווילט.

יאזעף: יא איך פערשפרעכע זיך איך (עזריאל געהט אריין זעט זיך).
ראזא (געהט צו): אה עזריאל וואס מיר אז דו פערצייעסט מיר (וויינט).
עזריאל (קוקט אויף איהר): דיר פערצייען? (צו וויינט זיך אויך. לאנגע פויער)
מיט פופצעהן יאהר צווייט האבען מיר אויך ביידע געוויינט
דאמאלס איז דאס געווען צום ערשטען מאל. אצינד אבער איז עס צום
לעצטען מאל אצינד איז אלעס פערבוי דו פופצעהן יאהר זענען אוועק
אין מיט זי צו זאמען איז אויך אוועק מיין אייפערזוכט און מיין צאָרן
יא. יא דו ווילסט פון מיין לעבען הייבט אן אונטערצוגעהן.

ראזא: מיר וועלען דיר שטיצען, מיר זענען רייך.
עזריאל: גיין, גיין. איך וויל גארנישט און איך דארף גארנישט. א
רוהיג שטויקעל ארט וויל איך און דאס איז אלעס וואס איך
פערלאנג. אבער מיין קינד. מיין בעללא.

יאזעף: אייער קינד אייער בעללא איז שוין פערזארגט און צום צוויי-
טען אז איך גיין עט פון מייערסטען הערצען וועל איך עס
אויך בארד איבערצוגעבן (רופט) סעם בעללא. לידים אונד דושענטער.
סאנס קומט אלע הערען.

אויפמריט סעם בעללא כאהר (אומארמוג).

יאזעף: לידים אונד דושענטעלמאנס הערט פון מיר א פאר ווערטער:
דו ווען מענטשען דא האב איך ווער פיעל אונזעכט געטהון. פער-
שערענע אומשטענדען האבען צו דעם אייגענע געפיהרט. איך בערענע
עס יעצט, אונד ער פערציעט עס מיר. אונד צום צווייטען פון אונזער
פריינדשאפט, ערקלעהר איך דא פאר אלע, דו פערלאבונג פון זיין
קינד בעללא מיט מיין גייעס געפונגענעם ווהן, סעם אפגעהיט.
אללע: האך! האך!

סעם: מול-טוב איך שווער. (באָהר וויינט סוויס טייק א סוויס).
(נאכהער טיידלעך גאר נישט שטאלירען סעם בעללא טאנצען דער פאר.
האנג פאלט און הייבט אפאר מאל).

(פאר האנג)

•••••